

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky sekcia kultúrneho dedičstva a štátneho jazyka (ďalej len „Ministerstvo“) ako vecne a funkčne príslušný správny orgán podľa § 5 a § 6 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) a podľa § 4 ods. 1 písm. f) zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) a v spojení s § 26 ods. 1 a § 58 ods. 1 správneho poriadku v konaní o odvolaní vo veci vyhlásenia nehnuteľnosti za národnú kultúrnu pamiatku: **Šachty zaniknutej s areálom (šachta Althandel)** na Mariánskej ul. v Novej Bani, okr. Žarnovica, v rozsahu: **šachta zaniknutá (archeologické nálezisko)** na parcelách č. 550, 551, 552, 553, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5 registra C KN, **strojovňa zaniknutá (archeologické nálezisko)** na parcelách č. 553, 419/1 registra C KN, **štôľňa (štôľňa Tag)** na parcelách č. 622, 6824/1 registra C KN (na parcele č. 1411/9 registra E KN), k. ú. Nová Baňa, pričom objekty nie sú zapísané v katastri nehnuteľností ako stavby; podľa listov vlastníctva č. 2277 a 3853 parcely reg. C KN č. 550, 551, 552, 553, 554, 419/1, 548/5 a parcela reg. E KN č. 1411/9 k. ú. Nová Baňa vo výlučnom vlastníctve Mesta Nová Baňa, Námestie Slobody 1, 968 01 Nová Baňa, IČO: 320 897; podľa listu vlastníctva č. 9834 parcela reg. C KN č. 545/3 a 545/4 k.ú. Nová Baňa vo výlučnom vlastníctve RNDr. Emila Ďuroviča, Mariánska 1272/6, 968 01 Nová Baňa; podľa listu vlastníctva č. 9846 parcela reg. C KN č. 548/1 vo výlučnom vlastníctve Ing. Juraja Krištofa a Mgr. Zuzany Krištofovej, rod. Ďurovičovej, Pod sekvojou 1707/29, 968 01 Nová Baňa; podľa listu vlastníctva č. 6486 parcela reg. C KN č. 622 k.ú. Nová Baňa v spoluvlastníctve Paulíny Muchovej, rod. Kopernickej, Nábřežná 14, 968 01 Nová Baňa (spoluvlastnícky podiel ½) a Michaely Muchovej, rod. Muchovej, Mariánska 1777/21, 968 01 Nová Baňa (spoluvlastnícky podiel ½); list vlastníctva k pozemku na parcele reg. C KN č. 6824/1 k.ú. Nová Baňa nie je založený a vlastníik pozemku nie je známy; podanom účastníkmi konania: spoločným podaním Ing. Juraja Krištofa a Mgr. Zuzany Krištofovej, Ing. Juraj Krištof, trvale bytom Pod sekvojou 1707/29, 968 01 Nová Baňa, Mgr. Zuzana Krištofová, trvale bytom Mariánska 1272/6, 968 01 Nová Baňa listom zo dňa 18.09.2024 doručeným Pamiatkovému úradu Slovenskej republiky (ďalej len „Pamiatkový úrad“) dňa 20.09.2024, podaním RNDr. Emila Ďuroviča, trvale bytom Mariánska 1272/6, 968 01 Nová Baňa listom zo dňa 19.09.2024 doručeným Pamiatkovému úradu dňa 23.09.2024 a Mesta Nová Baňa, so sídlom Námestie Slobody 1, 968 01 Nová Baňa listom zo dňa 19.09.2024 doručeným Pamiatkovému úradu dňa 19.09.2024 proti prvostupňovému rozhodnutiu Pamiatkového úradu č. Z-PUSR-085294/2024 zo dňa 23. 10. 2024, doručeného verejnou vyhláškou, vydáva

VEREJNOU VYHLÁŠKOU

rozhodnutie.

Ministerstvo podľa § 59 ods. 2 správneho poriadku odvolaniu účastníkov konania vyhovuje a rozhodnutie Pamiatkového úradu č. Z-PUSR-085294/2024 zo dňa 23. 10. 2024 mení nasledovne:

1. Vzhľadom na preukázané pamiatkové hodnoty podľa ustanovenia § 15 ods. 1 pamiatkového zákona v spojení s ustanovením § 2 ods. 2 pamiatkového zákona

vyhlasuje

za národnú kultúrnu pamiatku: **Šachtu zaniknutú s areálom (šachta Althandel)** na Mariánskej ul. v Novej Bani, a to v rozsahu: **šachta zaniknutá na parcele č. 553 registra C KN, strojovňa**

zaniknutá (archeologická lokalita) na parcele č. 552, 553, 419/1 registra C KN (parcela 419/1 v rozsahu zachovaných archeologizovaných zvyškov strojovne), štôľňa Tag (v rozsahu portálu štôľne) na parcele č. 622 registra CKN v k. ú. Nová Baňa.

2. Vzhľadom na nepreukázané pamiatkové hodnoty podľa ustanovenia § 15 ods. 1 pamiatkového zákona v spojení s ustanovením § 2 ods. 2 pamiatkového zákona

z a m i e t a

vyhlásenie Šachty zaniknutej s areálom (šachta Althandel) na Mariánskej ul. v Novej Bani, a to v rozsahu pozemkov na parcelách č. 550, 551, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5, 6824/1 registra C KN, k. ú. Nová Baňa a parcele č. 1411/9 registra E KN, k. ú. Nová Baňa za národnú kultúrnu pamiatku.

Odôvodnenie

PRIEBEH KONANIA O VYHLÁSENÍ NEHNUTEĽNOSTI ZA NKP

Pamiatkový úrad, ako uvádza v odôvodnení napadnutého rozhodnutia č. Z-PUSR-070538/2024, (č. spisu S-PUSR-010123/2024) zo dňa 03. 09. 2024 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“) na str. 2, začal dňa 20. 5. 2024 správne konanie o vyhlásení areálu zaniknutej šachty Althandel v Novej Bani za národnú kultúrnu pamiatku (ďalej len „NKP“) ako súboru troch navrhovaných objektov, a to na základe podkladu pre vyhlásenie národnej kultúrnej pamiatky č. Z-PUSR-039903/2024 (ďalej len „Podklad“), vypracovaného v zmysle § 15 ods. 2 písm. d) pamiatkového zákona Pamiatkovým úradom v spolupráci so Slovenským národným archívom - špecializované pracovisko Slovenský banský archív Banská Štiavnica.

Pamiatkový úrad v súvislosti s oznámením o začatí konania č. Z-PUSR-041020/2024 zo dňa 20.05.2024 (ďalej len „Oznámenie“) v odôvodnení napadnutého rozhodnutia na str. č. 2 uvádza: „*oznámenie o začatí správneho konania spolu s podkladom doručil účastníkom konania nasledovne: Mestu Nová Baňa dňa 20. 5. 2024, Emilovi Ďurovičovi a Paulíne Muchovej dňa 23. 4. 2024, Michaele Muchovej dňa 24. 5. 2024, Ing. Jurajovi Krištofovi a Mgr. Zuzane Krištofovej dňa 5. 6. 2024. Vzhľadom na neznámych účastníkov konania (list vlastníctva k parc. CKN č. 6824/1 nezaložený) doručoval správny orgán oznámenie o začatí konania verejnou vyhláškou v zmysle § 26 ods. 1 správneho poriadku. Verejná vyhláška bola na úradnej tabuli správneho orgánu vyvesená dňa 22. 5. 2024 a zvesená dňa 6. 6. 2024, na úradnej tabuli Mestského úradu v Novej Bani vyvesená dňa 27. 5. 2024 a zvesená dňa 12. 6. 2024. Pätnásty deň vyvesenia verejnej vyhlášky je dňom jej doručenia. Správny orgán stanovil účastníkom konania lehotu na vyjadrenie sa k podkladu do 14. 6. 2024.*“

Pamiatkový úrad v odôvodnení napadnutého rozhodnutia na str. č. 2 konštatoval, že „*v priebehu správneho konania zistil skutočný stav vecí tak, ako to ustanovuje § 32 ods. 1 správneho poriadku, pričom vychádzal najmä z predloženej historickej, krajinskej, architektonickej, vedeckej a technickej charakteristiky predmetného súboru objektov – zaniknutej šachty, zaniknutej strojovne a štôľne Tag. Následne posúdil splnenie kritérií § 15 ods. 1 pamiatkového zákona, podľa ktorého sa vec, ktorá má pamiatkovú hodnotu, vyhlasuje za národnú kultúrnu pamiatku.*“

„*Keďže podklad jednoznačne preukázal pamiatkovú hodnotu navrhovaných vecí, ktorou je podľa § 2 ods. 2 pamiatkového zákona súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môže byť vec predmetom individuálnej alebo územnej ochrany, došlo k splneniu kritérií na vyhlásenie štôľne zaniknutej s areálom v navrhovanom rozsahu ako súboru objektov: šachta zaniknutá, strojovňa zaniknutá, štôľňa Tag za národnú kultúrnu pamiatku vo verejnom záujme.*“

Pamiatkový úrad na str. 3, 4, 5 a 6 napadnutého rozhodnutia odôvodnil opodstatnenosť vyhlásenia NKP na základe nasledovne charakterizovaných pamiatkových objektov:

Archeologické nálezisko – zaniknutá šachta Althandel je **predbežne** vymedzené na objekt **haldy, šachtovej budovy a dvoch gáplov** (v teréne možné potvrdiť plošný rozsah archeologickým výskumom). Vzhľadom na charakter lokality a banskú činnosť siahajúcu až do 16. storočia, tvoria podložnú vrstvu archeologického náleziska staršie haldové násypy. Momentálne má halda charakter plošiny mierne natiahnutého tvaru v smere severovýchod – juhozápad s rozmermi cca. 100 x 50 m, pričom svahy haldy sú porastené vegetáciou. Na vrchole haldy sa nachádzajú archeologizované pozostatky strojovne, šachtovej budovy a predpokladá sa existencia gápla západne od objektu strojovne. Na južnom líci obvodového múru strojovne bolo identifikované lôžko pravdepodobne po drevenej stavbe napojenej z vonkajšej strany na kamennú budovu strojovne, pričom išlo pravdepodobne o pozostatok drevenej šachtovej budovy. Jej podobu a rozsah je možné doložiť archeologickým výskumom. Zabezpečený vstup do šachty bol pravdepodobne osadený na začiatku 20. storočia. Gáple boli pravdepodobne dva – jeden čerpací a druhý zabezpečujúci ťažbu.

Archeologické nálezisko – zaniknutá šachta je nositeľom súboru pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty historickej: Z historického pohľadu je šachta Althandel významným banským dielom v novobanskom baníckom revíre. Bola najdlhšie využívanou ťažnou a čerpacou šachtou v katastri obce v období 16. – 19. storočia.

Hodnoty krajinnej: Banské diela výraznou mierou zasahovali do krajiny tvorbou hald, ale aj svojim špecifickým pretváraním terénu a formovaním krajinného reliéfu. Vznikala tak špecifická kultúrna montánna krajina. V prípade šachy Althandel je banská halda zachovaná a je súčasťou areálu zaniknutej šachty. Areál šachty bol uceleným fungujúcim mechanizmom, ktorý obsahoval niekoľko technologicky previazaných objektov. V susedstve strojovne už dávnejšie pred jej výstavbou stáli dva gáple (čerpací a ťažný poháňaný koňmi), pričom o prísun vody do strojovne sa pričínal akvadukt znázornený na mape z obdobia okolo r. 1729. Táto sústava archeologizovaných objektov je významná z pohľadu dochovania historickej banskej krajiny aj technologických súvislostí medzi jednotlivými objektmi.

Hodnoty vedeckej: Archeologická lokalita má vedecký potenciál v segmentoch výskumu geológie, vývoja banskej techniky, montánnej archeológie, ako aj pre biologický výskum špecifických haldových biotopov.

Archeologické nálezisko – zaniknutá strojovňa – jej odhalená časť sa nachádza južne od cesty, v časti ovocnej záhrady rodinného domu, pričom archeologicky nepreskúmaná časť strojovne zasahuje pod cestnú komunikáciu. Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu z r. 2021 datovala stavebno-historický vývoj objavených pozostatkov strojovne parného stroja do 8 vývojových etáp, pričom samotnú výstavbu strojovne možno datovať do obdobia pred r. 1722. V 20. rokoch 18. storočia už fungoval parný stroj, bol upravovaný kanál a vznikali stavby na západnej strane strojovne. V 30. rokoch 18. storočia primárna funkcia kúreniska zaniká a jeho priestor sa vyplňuje, pričom niekedy v tomto čase dochádza aj ku kolapsu kanálu a postupnému zániku stavieb (2. pol. 18. – začiatok 19. storočia). V polovici 19. storočia bola po úprave úrovne nad kúreniskom postavená technická budova v interiéri bývalej strojovne, ktorá je zachytená na mape z obdobia okolo r. 1863 (pravdepodobne mala rozmer 7,2 x 5 m). Od polovice 19. storočia dochádza k zániku strojovne aj technickej budovy, tiež okolitých objektov a dochádza k erózii múrov strojovne, s čím súvisí aj zanášanie priestoru banskou haldou a ďalšie erózne procesy, počas ktorých sa okolitý priestor pretvoril do súčasnej podoby.

Najstarší známy náčrt strojovne i samotného parného stroja v ňom je z r. 1725 a približuje strojovňu v rezopohľade ako trojpodlažnú stavbu s podkrovím sedlovej strechy, v ktorej interiéri sa na 1. NP nachádzalo kúrenisko s piestom prechádzajúcim až do úrovne 2. NP budovy, pričom samotné vahadlá boli opreté o obvodový múr na 3. NP strojovne. Protihľý obvodový múr niesol komín. Jednotlivé podlažia stavby s trámovými stropmi spájali rebríkové schodiská. Exteriérová podoba stavby v čase jej funkčnosti je známa z dvoch mapových vyobrazení – staršie ju znázorňuje s akvaduktom na prívod vody z neďalekej nádrže a dvoma susediacimi gáplami, neskoršie schematické vyobrazenie na mape z r. 1781 už zachytáva len strojovňu a západnejšie stojací gápeľ. Podľa písomných prameňov sa nad vstupom do strojovne nachádzala kamenná doska s Potterovým menom a rokom 1722. Momentálne je z hmoty stavieb zachované len zaniknuté, archeologicky prezentované torzo. Základy strojovne boli odkryté a pozostávajú z kamenného muriva pod vahadlom zosilneným, zvyškom kúreniska a kanálom. Rozmery strojovne boli: dĺžka 14,6 m, šírka 7,7 m, vnútorný priestor mal úpravy udupaných podláh vysypaných drobným kamením, kúrenisko pozostáva z ústia vyloženého opracovanými blokmi, tehlového múru a kamennej obvodovej podlahy podopierajúcej prístupové drevené schodisko. Na južnom líci obvodového múru bolo identifikované lôžko pravdepodobne po drevenej stavbe napojenej z vonkajšej strany na kamennú

budovu strojovne, interpretované ako pozostatok drevenej šachtovej budovy. Archeologicky je lokalita v súčasnosti prezentovaná v rozsahu odhalených častí pozostatkov strojovne – murív, roštu, kanálu.

Zaniknutá strojovňa ako archeologické nálezisko je nositeľom súboru pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty historickej: Atmosférický parný stroj spustený v r. 1722 na tejto šachte bol prvým parným strojom v baníctve mimo Veľkej Británie. Zachované zvyšky strojovne sú preto unikátnym dokladom účelovej architektúry určenej pre ranú parnú technológiu. Na projekte prestavby budovy strojovne sa pravdepodobne podieľal aj významný barokový architekt J. E. Fischer von Erlach, ktorý projektoval aj mnoho významných stavieb v Habsburskej monarchii.

Hodnoty spoločenskej: Mesto Nová Baňa a Banskobystrický samosprávny kraj prejavili záujem v spolupráci s občianskymi združeniami a miestnymi obyvateľmi o zachovanie a prezentovanie strojovne atmosférického parného stroja v podobe in situ a formou špecializovaného múzea.

Hodnoty technickej: Prvýkrát mimo územia Veľkej Británie bol v Novej Bani na šachte Althandel v banskej praxi použitý „Potterov ohňový stroj“ – atmosférický parný stroj Newcomenovej konštrukcie. Z dobových správ o parnom stroji v Novej Bani vieme, že stroj poháňal tri piestové čerpadlá a za minútu dosiahol priemerne 13 zdvihov, pričom za 24 hodín dokázal vyčerpať až 45 000 vedier vody (t. j. 2300 m³ vody). Výkon novobanského stroja sa rovnal výkonu štyroch gápľov, ktoré poháňalo 64 koní. Ide o významné prvenstvo v rámci kontinentálnej Európy, ktoré predurčilo výrazný technologický skok.

Hodnoty architektonickej: Zo stavby, ktorej podoba je zachytená historickými podkladmi, je do súčasnosti dochované torzo čiastočne plošne odkryté archeologickým výskumom. Základy strojovne boli odkryté a pozostávajú z kamenného muriva, pod vahadlom zosilneným, zvyškom kúreniska a odtokovým kanálom. Dokumentujú účelovú, no historicky mimoriadne významnú stavbu protoindustriálnej architektúry. Murivo pozostáva z lomového kameňa na vápenno-pieskovej malte, dochovaný je tiež klenutý odtokový otvor s tehlovým záklenkom so zvyškami murovanej konštrukcie odtokového kanálu a murovaná podnož kúreniska. Na murivách sú významné dochované remeselné detaily ako maltové odtlačky vytyčovacích kolov v základovom murive, ale aj zvyšky omietky mladšieho objektu postaveného na pozostatkoch strojovne v 19. storočí. Strojovňa z rokov 1721/22, pravdepodobne upravená arch. J. E. Fischerom von Erlach v r. 1724 predstavuje v súčasnej torzálnnej podobe jeden z celosvetového pohľadu najhodnotnejších objektov protoindustriálnej architektúry. Vysoko cenné je zachovanie časti hlavného stavebného prvku v interiéri – murovaného ohniska/kúreniska, na ktorom bol pôvodne umiestnený parný kotol a nad ním celý čerpací parný stroj. Ide o vôbec najstaršiu zachovanú účelovú stavbu (torzo), ktorá slúžila prevádzke atmosférického parného stroja na svete.

Štôľňa Tag nachádzajúca sa v miernom svahu severne od prístupovej cesty je podzemnou stavbou nachádzajúcou sa za vstupným portálom v dĺžke cca. 78 m severovýchodným smerom. Pri portáli je osadená informačná tabuľa. Štôľňa vznikla pred r. 1798, kedy je doložená na historických mapách a slúžila ako pomocná dopravná štôľňa pre Althandel šachtu. Portál štôľne bol v priebehu 20. storočia výrazne poškodený a nanovo vybudovaný v r. 2012 občianskym združením Althandel, kedy zároveň osadili aj mrežu a informačnú tabuľu pred ústím štôľne. Ústie štôľne bolo vybudované nanovo pri obnove portálu štôľne. Portál má jednoduchý segmentový tvar z lomového kameňa ukladaného do vápenného lôžka s klenákom z novodobého kamenného bloku s reliéfnym vyobrazením banského kladivka a železka. Na portál plynulo nadväzuje novovybudovaný kamenný oporný múr. Vstup do štôľne je zabezpečený novodobou kovovou mrežou s nápisom ZDAR BOH. Za portálom sa nachádza ústie štôľne plynulo vo forme zaklenutej chodby. Začiatok štôľne je spevnený nasucho kladenou kamennou obmurovkou zaklenutou do segmentového tvaru. Štôľňová chodba je razená v rastlej skale. Dĺžka štôľne od vstupného portálu je cca. 78,3 m (dĺžka bola určená pomocou vykreslenia priebehu štôľne nástrojmi GIS), na konci sa zatáča doprava a končí úpadnicou. Úpadnica je momentálne neprístupná z bezpečnostných dôvodov.

Štôľňa Tag predstavuje historické banské dielo v rozsahu od ústia po úpadnicu, súčasťou súčasnej podoby štôľne je novodobý portál s mrežou a oporné múry. Štôľňa ako významné a unikátne technické dielo spojené s banskou činnosťou je zároveň jediným zachovaným (teda nie archeologicky odkrytým) objektom významnej banskej lokality areálu bývalej šachty Althandel a je nositeľom súboru pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty historickej: Z historického pohľadu je šachta Althandel významným banským dielom v novobanskom baníckom revíre. Bola najdlhšie využívanou ťažnou a čerpacou šachtou v katastri od 16. až do

19. storočia. Štôľňa Tag bola novšou súčasťou banského diela a slúžila ako pomocné banské dielo, dokladá teda spôsob ťažby na konci 18. storočia a začiatku 19. storočia.

Hodnoty krajiny: Štôľňa tvorí súčasť krajiny, ktorá je výsledkom ľudskej činnosti v špecifickom prírodnom prostredí.

Hodnoty remeselnej: Prezentované je spevnením úvodnej časti štôľne pomocou lomového kameňa a dochovanými stopami po ťažbe v hlbších častiach štôľne.

Hodnoty technickej: Štôľňa dokladá historické banské postupy ťažby v špecifickom období novoveku, ako aj stavebno-konštrukčné a technické riešenie razenia banských štôľní.

Areál zaniknutej šachty Althandel v Novej Bani ako **súbor objektov zaniknutej šachty (haldy), zaniknutej strojovne a štôľne** je nositeľom súboru významných pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty historickej: Z historického pohľadu je šachta Althandel významným banským dielom v novobanskom baníckom revíre – najdlhšie využívaná ťažná a čerpacia šachta v katastri od 16. až do 19. storočia. Atmosférický parný stroj spustený v r. 1722 na tejto šachte bol prvým parným strojom v baníctve mimo Veľkej Británie. Zachované zvyšky strojovne sú unikátnym dokladom účelovej architektúry určenej pre ranú parnú technológiu. Na projekte prestavby budovy strojovne sa pravdepodobne podieľal významný barokový architekt J. E. Fischer von Erlach.

Hodnoty krajiny: Banské diela výraznou mierou zasahovali do krajiny tvorbou hald, ale aj špecifickým pretváraním terénu a formovaním krajinného reliéfu, v dôsledku čoho vznikla špecifická kultúrna montánna krajina. V prípade šachy Althandel je banská halda dobre zachovaná a je súčasťou areálu zaniknutej šachty. Areál šachy bol uceleným fungujúcim mechanizmom pozostávajúcim z niekoľkých technologicky previazaných objektov. V susedstve strojovne pred jej výstavbou stáli dva gáple (čerpací a ťažný), k areálu prislúchala dodnes dochovaná štôľňa Tag, ktorá slúžila ako pomocné banské dielo na dopravné účely, vetranie a náhradný prístup resp. únikový východ. Sústava archeologizovaných objektov zaniknutého areálu šachty spolu s dochovanou štôľňou Tag je významná z pohľadu dochovanej banskej krajiny aj technologických súvislostí medzi jednotlivými objektmi. Hodnoty technickej: Prvýkrát mimo územia Veľkej Británie bol v Novej Bani na šachte Althandel v banskej praxi použitý „Potterov ohňový stroj“ – atmosférický parný stroj Newcomenovej konštrukcie. Ide o významné prvenstvo v rámci kontinentálnej Európy, ktoré predurčilo výrazný technologický skok. Hodnoty architektonickej: Významným objavom bolo archeologické odkrytie základov strojovne stroja pri šachte Althandel vrátane zachovanej časti hlavného stavebného prvku v interiéri – murovaného kúreniska/ohniska, na ktorom bol pôvodne umiestnený kotol a nad ním celý čerpací parný stroj. Ide o vôbec najstaršiu zachovanú účelovú stavbu resp. jej torzo, ktorá slúžila prevádzke atmosférického parného stroja na svete.

Zaniknutá šachta, zaniknutá strojovňa a štôľňa Tag v Novej Bani ako súbor tvoriaci areál bývalej šachty Althandel, svojim situovaním, stavebno-konštrukčným riešením, hmotovo-priestorovým, materiálovým, architektonickým, remeselným a technickým prevedením a ďalším archeologickým potenciálom archeologickej lokality (náleziška), definovanými individuálnymi pamiatkovými hodnotami aj pamiatkovými hodnotami, ktoré vykazujú ako súbor objektov, v spojení so spoločenským záujmom na zachovaní vecí, napĺňajú stanovené kritéria pre vyhlásenie za národnú kultúrnu pamiatku.

K Oznámeniu a Podkladu podali svoje námietky vlastníci dotknutých nehnuteľností Ing. Juraj Krištof a Mgr. Zuzana Krištofová, vlastníci parcely reg. C KN č. 548/1, k. ú. Nová Baňa, a to spoločným podaním zo dňa 11.06.2024, ktoré bolo doručené Pamiatkovému úradu dňa 13.06.2024. Ako sa uvádza v napadnutom rozhodnutí na str. 7, títo v podaní namietali, že: „...na pozemku parc. CKN č. 548/1, ktorú spoluvlastnia, sa nenachádza nález strojovne Potterovho parného stroja ani súvisiaceho zariadenia gápla a vstupu do šachty Althandel a tieto ani čiastočne na predmetný pozemok nezasahujú, pričom celý pozemok tvorí len materiál vyťaženej horniny zo šachty Althandel, ktorý podľa názoru účastníkov konania „... z hľadiska ťažobno-banskej činnosti z obdobia stredoveku a novoveku v širšom okolí stredoslovenských banských miest nepredstavuje žiadnu unikátnu historicko-kultúrnu pamiatku...“. Podľa účastníkov konania vyhlásenie haldy na danom pozemku nie je opodstatnené ani nevyhnutné, pričom sú presvedčení, že „juhozápadná časť haldy a ukončenie

haldy nachádzajúce sa na Nehnutelnosti, ktorá by mala okrajovo a nepriamo prislúchať k technickému dielu, ktoré súviselo s činnosťou Potterovho parného stroja nespadá pod tzv. súbor „prvkov“ NKP a mala by byť podľa nášho názoru vyčlenená z predmetného súboru a Nehnutelnosť a jej povrch by nemali byť vyhlásené za súčasť NKP“. Podľa účastníkov konania aj na pozemkoch parc. CKN č. 551 a 552, kde sa nachádza základňa útvaru haldy boli v 2. pol. 50. rokov minulého storočia realizovaná výstavba rodinného domu s hospodárskymi budovami, pričom halda bola takouto činnosťou už vtedy degradovaná a jej vyhlásenie za súčasť NKP je podľa ich názoru diskutabilné. Účastníci konania tiež uvádzajú, že na ich pozemku boli vykonané zásahy už v minulosti, predtým, než nadobudol pozemok do vlastníctva ich právny predchodca RNDr. Emil Ďurovič, ktorý na pozemku vykonal terénne úpravy, ktoré spôsobili podstatné zmeny výšky haldy (zníženie na jej juhozápadnom ukončení v rozsahu 1,5 až 2 m) a zmenený bol značne aj celý sklon útvaru. Uvedené zásahy na pozemku boli realizované predtým, než by bol známy zámer vyhlásenia daného pozemku za súčasť NKP. Účastníci konania ďalej uvádzajú, že pozemky v súkromnom vlastníctve boli nadobudnuté v minulosti s cieľom realizovania prípadnej výstavby rodinného domu, pričom účastníci konania disponujú stanoviskom Mesta Nová Baňa zo dňa 19. 6. 2024, ktoré bolo súhlasné so zámerom výstavby bez podmienok alebo obmedzení. Účastníci konania dodávajú, že v minulosti príslušného orgány štátnej správy, Mesto Nová Baňa i širšia odborná verejnosť mali ešte pred realizovaním archeologického výskumu niekoľko desaťročí vedomosť o tom, že v blízkosti rodinného domu a príslušiacich budov (parc. CNK č. 551 a 552) sa pravdepodobne nachádza významná technická a historická pamiatka, avšak napriek pôvodu haldy až doteraz nepodnikli žiadne úkony na ochranu útvaru haldy, ktorá podľa vyjadrenia účastníkov konania ani v minulosti nebola označovaná ako predmet možnej pamiatkovej ochrany. V tomto ohľade účastníci konania poukazujú na zásadu istoty a stability v súkromnoprávných vzťahoch, nedotknuteľnosť vlastníckeho práva, ktoré je subjektívnym právom. V zmysle vyššie uvedeného účastníci konania nesúhlasia s vyhlásením pozemku parc. CKN č. 548/1, ktorého sú spoluvlastníkmi za súčasť navrhovanej NKP a zámer vyhlásenia aj ostatných nehnuteľností v súkromnom vlastníctve považujú za nedôvodný, neopodstatnený a neprimeraný a nie nevyhnutný zásah do vlastníckeho práva, keďže zámer využitia parcely ako stavebného pozemku pre rodinný dom by bol zmarený a tiež akékoľvek iné disponovanie s daným pozemkom by bolo podstatne obmedzené.“

K Oznámeniu a Podkladu podal svoje námietky vlastníci dotknutých nehnuteľností parciel reg. CKN č. 545/3 a 545/4, k. ú. Nová Baňa RNDr. Emil Ďurovič listom zo dňa 12.06.2024 doručeným Pamiatkovému úradu dňa 13.06.2024. Ako sa uvádza v napadnutom rozhodnutí na str. 6: „RNDr. Emil Ďurovič ...vyjadril svoj súhlas s vyhlásením zaniknutej šachty Althandel, zaniknutej strojovne a šachty Tag za národnú kultúrnu pamiatku s podmienkou, že súčasťou NKP nebudú pozemky parc. CKN č. 545/3, 545/4, 548/1 a 548/5 a že vyhlásenie NKP neovplyvní výstavbu verejnej splaškovej kanalizácie na Mariánskej ul., na ktorej výstavbu je vydané stavebné povolenie. Účastník konania vo svojom vyjadrení uvádza, že predmetné pozemky odkúpil od Mesta Nová Baňa v minulosti s cieľom výstavby rodinného domu a záhradu na pestovanie ovocných kríkov. Podľa vyjadrenia účastníka konania sa na pozemku parc. CKN č. 545/3 banská halda nenachádza, na pozemku parc. CKN č. 548/1 vykonal zemné práce ako prípravu pre stavbu rodinného domu na časti tohto pozemku, čím vznikla zarovnaná plocha a bola nezvratne zmenená morfológia povrchu územia na tomto pozemku a na tomto pozemku - parc. CKN č. 548/1 (majetkovo prevedený na dcéru účastníka konania a jej manžela) bol vykonaný predbežný inžinierskogeologický prieskum pre projekt založenia stavby rodinného domu, voči čomu nebola počas stavebného povolenia vznesená žiadna námietka a na prípravnú dokumentáciu a práce vynaložené finančné prostriedky vlastníkov. Účastník konania teda namieta, že na parc. CKN č. 545/3, 545/1, 548/1 a 548/5 sa nenachádza žiadny z objektov, ktoré sú predmetom vyhlásenia za kultúrnu pamiatku a ani sa nenachádzajú v blízkosti hraníc uvedených pozemkov. Podľa účastníka konania je možné vyhlásiť navrhovanú NKP aj bez daných pozemkov, čo bude podporovať.“

K Oznámeniu a Podkladu podala svoje námietky spoluvlastníčka dotknutej nehnuteľnosti - parcely reg. C KN č. 622 k.ú. Nová Baňa Ing. Michaela Muchová listom zo dňa 24.07.2024, ktoré bolo Pamiatkovému úradu doručené dňa 30.07.2024. Ako sa uvádza v napadnutom rozhodnutí na str. 8, spoluvlastníčka nehnuteľnosti vyjadrila nesúhlas s vyhlásením z dôvodu, že „to môže do budúcnosti negatívne ovplyvniť vlastnícke práva.

Pamiatkový úrad sa s námietkami účastníkov konania vypořiadal v napadnutom rozhodnutí na str. 6 - 10 v časti Odôvodnenie. Pamiatkový úrad na str. 10 napadnutého rozhodnutia konštatoval, že: „...námietky účastníkov konania vznesené v priebehu správneho konania nie sú relevantné vo vzťahu k definovaným pamiatkovým hodnotám nehnuteľností, ktoré sú vyhlasované za kultúrnu pamiatku, pričom existencia pamiatkových hodnôt podľa § 2 ods. 2 pamiatkového zákona je hlavným kritériom pre vyhlásenie veci za kultúrnu pamiatku v zmysle § 15 ods. 1 pamiatkového zákona. Správny orgán preto námietkam nevyhovel.“

Odvolanie voči rozhodnutiu Pamiatkového úradu podali účastníci konania: Mesto Nová Baňa podaním č. PM2024/02130/13117 zo dňa 19.09.2024, doručeným Pamiatkovému úradu dňa 19. 09. 2024 a vlastníci dotknutej nehnuteľnosti: Ing. Juraj Krištof a Mgr. Zuzana Krištofová, spoločným podaním zo dňa 18. 09. 2024 doručeným Pamiatkovému úradu dňa 20. 09. 2026 a vlastníci dotknutých nehnuteľností RNDr. Emil Ďurovič podaním zo dňa 19. 09. 2024 doručeným Pamiatkovému úradu dňa 23. 09. 2024.

Mesto Nová Baňa vo svojom odvolaní č. PM2024/02130/13117 zo dňa 19.09.2024, doručenom Pamiatkovému úradu dňa 19.09.2024 uvádza, že: „žiada Pamiatkový úrad SR o vyčlenenie parciel C KN 548/1, 545/4 a 545/3 z predmetného rozhodnutia a týmto umožnenie ich využitia na účel podľa zámeru ich majiteľov. Uvedené parcely sú schválené už pred rokom 2014 v Územnom pláne mesta Nová Baňa ako stavebné parcely a aktuálne Ing. Juraj Krištof a Mgr. Zuzana Krištofová majú vydané súhlasné záväzné stanovisko mesta Nová Baňa s možnosťou výstavby rodinného domu na predmetných parcelách. Samotná výstavba podlieha vydaniu stavebného povolenia, o ktoré Ing. Juraj Krištof a Mgr. Zuzana Krištofová žiadajú Stavebný úrad v Novej Bani. Samotný areál zaniknutej šachty na Mariánskej ulici č. 8 zahŕňajúci archeologické nálezisko so základmi strojovne Potterovho stroja a štôľňu Tag sa vyčlenených parciel C KN 548/1, 545/3 a 545/4 nijako negatívne neovplyvní nakoľko medzi samotným areálom a predmetnými parcelami sa nachádza stavba rodinného domu pôvodných majiteľov areálu na ulici Mariánska 8, a to konkrétne v 70-tych rokoch minulého storočia bola postavená stavba rodinného domu a doplnkovej stavby nachádzajúcej sa na parcelách C KN 552.“ Mesto vo svojom vyjadrení ďalej poukazuje na skutočnosť, že sa „v meste Nová Baňa nachádza viacero hald, ktoré vznikli za dlhé storočia trvajúcej ťažby zlata v Novej Bani a žiadna z hald nie je národnou kultúrnou pamiatkou a v ich bezprostrednom okolí bola realizovaná výstavba v rámci platného Územného plánu mesta Nová Baňa.“

Ing. Juraj Krištof a Mgr. Zuzana Krištofová v spoločne podanom odvolaní zo dňa 18.09.2024 doručenom Pamiatkovému úradu dňa 20.09.2024 namietajú nezákonnosť, neoprávnenosť a neodôvodnenosť vyhlásenia NKP šachty zaniknutej (archeologickej lokality) Althandel. Namietajú skutočnosť, že sa Pamiatkový úrad nevypořiadal s ich námietkami, doručenými po Oznamení o začiatku správneho konania, „nijakým spôsobom dostatočne materiálne neodôvodnil zaradenie ich nehnuteľnosti ako aj ostatných nehnuteľností v okolí archeologického náleziska do NKP.“ Ako uvádzajú „rozumieme a rešpektujeme snahu o ochranu historicko-kultúrneho dedičstva našich predkov v prípade objektu strojovne Potterovho parného stroja ako aj objektu gápla a aj portálu do štôľne Tag, ktoré z architektonického, technického ako aj z viacerých ďalších hľadísk obsahujú prvky jedinečnosti a historickej hodnoty a zároveň môžu byť i turisticky príťažlivé, avšak zaradenie haldy nachádzajúcej sa na našej nehnuteľnosti podľa nás z takýchto dôvodov nie je opodstatnené ani nevyhnutné.“ Ako uvádzajú „halda predstavuje umelo navrhnutú terasu – predĺžený kopcovitý útvar vytvorený z vyťaženého materiálu zo šachty Althandel.“ „Sme presvedčení, že juhozápadná časť haldy a ukončenie haldy, nachádzajúce sa na nehnuteľnosti, ktorá by mala okrajovo a nepriamo prislúchať k technickému dielu, ktoré súviselo s činnosťou Potterovho parného stroja nespadá pod tzv. súbor „prvkov“ NKP a mala by byť podľa nášho názoru vyčlenená z predmetného súboru a nehnuteľnosť a jej povrch by nemali byť vyhlásené za súčasť NKP.“ Účastníci konania Ing. Juraj Krištof a Mgr. Zuzana Krištofová v odvolaní poukázali na skutočnosť, že „halda predstavuje vyťažený materiál a teda halda predstavovala len výkop a odpadový materiál zo šachty Althandel.“ Poukazujú ďalej na skutočnosť a výsledky archeologického prieskumu, ktorý preukázal, že na ich nehnuteľnosti sa nenachádzajú žiadne zvyšky alebo základy Potterovho stroja, ani žiadna časť šachty Althandel, či štôľňa Tag. Podľa ich mienky Pamiatkový úrad „pomerne špekulatívne a nepodložene uviedol, že na všetkých pozemkoch zahrnutých do rozsahu navrhovanej kultúrnej pamiatky sa buď nachádzajú

archeologické nálezy – pozostatky strojovne odkryté archeologickým výskumom, alebo sa na nich predpokladajú ďalšie pozostatky a možné archeologické nálezy a nálezové situácie súvisiace s činnosťou zaniknutej šachty Althandel.“ Účastníci konania poukazujú taktiež na rozsah haldy, jej zmeny a úpravy v minulosti, ktoré preukázali historickými fotografiami úprav haldy jej odťažením v minulosti v dôsledku realizovaným stavebných úprav v súvislosti s výstavbou rodinného domu na Mariánskej č. 8, ďalej úpravami vykonanými formou odťaženia haldy právnym predchodcom ich nehnuteľnosti. Účastníci konania taktiež poukázali na skutočnosť vydania súhlasného záväzného stanoviska k výstavbe rodinného domu na ich nehnuteľnosti Mestom Nová Baňa, ktorý Pamiatkový úrad označil za irelevantný. Účastníci konania súčasne namietali aj nerešpektovanie platného Územného plánu mesta Nová Baňa, ktoré predmetné pozemky eviduje ako pozemky určené na bytovú výstavbu.

RNDr. Emil Ďurovič v podanom odvolaní zo dňa 19.09.2024 doručenom Pamiatkovému úradu 23.09.2024 uvádza, že: *„postup prvostupňového orgánu považuje za nekorektný, pretože sa nevysporiadal s mojou námietkou, že pozemok 545/3 nie je a s najväčšou pravdepodobnosťou ani nikdy nebol súčasťou banskej haldy tak, ako aj prevažná časť pozemku 545/4. Nebolo vykonané overenie skutkového stavu (obhliadka územia) za mojej prítomnosti ako vlastníka pozemkov, prípadne aj vlastníkov ostatných dotknutých pozemkov.“*

Pamiatkový úrad listom č. Z-PUSR-076379/2024 zo dňa 23.09.2024 upovedomil účastníkov konania o podanom odvolaní voči rozhodnutiu verejnou vyhláškou, ktorá bola na úradnej tabuli Pamiatkového úradu vyvesená dňa 25.09.2024 a zvesená dňa 10.10.2024, na úradnej tabuli Mesta Nová Baňa vyvesená dňa 24.09.2024 a zvesená dňa 10. 10. 2024. Pamiatkový úrad stanovil účastníkom konania lehotu na vyjadrenie k podanému odvolaniu do 15. 10. 2024.

Pamiatkový úrad postúpil Odvolanie Ministerstvu spolu s predkladacou správou listom č. Z-PUSR-083751/2024 zo dňa 17. 10. 2024. O postúpení odvolania upovedomil účastníkov konania listom č. Z-PUSR – 085294/2024 zo dňa 23. 10. 2024. Pamiatkový úrad v predkladacej správe č. Z-PUSR-083751 zo dňa 17.10.2024 uvádza, že: *„so všetkými námietkami, ktoré boli vznesené v priebehu správneho konania sa náležite vysporiadal v odôvodnení napadnutého rozhodnutia.“ „...a má za to, že boli splnené všetky zákonné podmienky na vyhlásenie nehnuteľností za NKP.“ „Rozsah „sporného“ pamiatkového objektu – šachta zaniknutá (archeologické nálezisko) bol vymedzený exaktne na základe snímok laserového skenovania územia (tzv. LIDAR) v rozsahu priestorovo najväčšej časti zaniknutého banského areálu (banskej haldy). Banská halda je nedeliteľnou súčasťou bane (bez jej vzniku by ťažba nebola možná). Archeologické nálezisko „šachta zaniknutá“ je lokalitou s archeologickým potenciálom nielen v podobe zachovaných zvyškov murív strojovne (preukázané archeologickým výskumom), ale zahŕňa aj odtlačky zaniknutých konštrukcií (drevené konštrukcie) a hnutelných archeologických nálezov – črepy, banské náradie, časti technológie, časti pôvodných objektov. Tieto nálezy je možné predpokladať aj v celom objeme telesa haldy, keďže vznikla postupne v priebehu niekoľkých storočí banskou činnosťou na Šachte Althandel. Teleso haldy sa bude vyznačovať postupným vrstvením hlušiny – najhlbšie sa preto budú nachádzať najstaršie archeologické nálezy. Jednotlivé vrstvy hlušiny spravidla obsahujú okrem archeologických nálezov aj ekofaktory (napr. uhliky, semená rastlín, peľ, kosti, ulity a pod.), ktoré môžu exaktnými prírodovednými metódami prispieť nielen k presnejšiemu datovaniu jednotlivých etáp ťažby, ale aj k rekonštrukcii historického vývoja okolitého životného prostredia. Narušenie haldy predchádzajúcimi úpravami zmenšilo objem haldovej hlušiny, avšak vplyv na výskyt archeologických nálezov v telese haldy je zanedbateľný, keďže išlo o vrchné najmladšie vrstvy haldy. Halda a predmetná lokalita bývalej šachty Althandel, je lokalitou svetového významu, keďže súvisí s činnosťou a existenciou najstaršieho parného stroja v kontinentálnej Európe. Porovnanie s ďalšími dochovanými alebo dodnes na území mesta alebo kraja sa nachádzajúcimi banskými haldami preto nie je relevantná. Rozsah kultúrnej pamiatky resp. pamiatkového objektu „šachta zaniknutá“ bol stanovený s ohľadom na potrebu zachovania krajinného výrazu lokality a vedeckého potenciálu náleziska, nielen fragmentu murív deštruovanej strojovne, ktoré sú viditeľné v teréne a tým aj uchopiteľné laickej verejnosti. Existencia starších novodobých objektov na pozemkoch, ktoré sú súčasťou kultúrnej pamiatky – archeologického náleziska, ktoré*

boli postavené pred vyhlásením veci za NKP resp. v čase, kedy nebola ani v platnosti súčasná úprava pamiatkového zákona a už vôbec nie výsledky archeologického výskumu, ktoré preukázali zvyšky Potterovho stroja, nie je vo vzťahu k vyhláseniu veci za kultúrnu pamiatku relevantná. Cieľom vyhlásenia za kultúrnu pamiatku je ochrana definovaných pamiatkových hodnôt a archeologického potenciálu náleziska tak, aby k ďalším negatívnym zásahom do terénu s predpokladanými archeologickými nálezmi a predpokladanými autentickými nálezovými situáciami nedochádzalo. Vyhlásenie nehnuteľnosti za NKP podľa pamiatkového zákona určí základný právny rámec pre ďalšie nakladanie s danou nehnuteľnosťou tak, aby boli pri dodržaní ustanovení pamiatkového zákona a z toho vyplývajúcich povinností vlastníka NKP zachované jej pamiatkové hodnoty, aby nedošlo k ich poškodeniu, príp. zániku. V tomto ohľade pamiatkový zákon v nevyhnutnej miere obmedzuje vlastníka pri výkone vlastníckeho práva predovšetkým vo vzťahu k stavebným a iným úpravám či zásahom do NKP tým, že sprísňuje kritériá posudzovania týchto zásahov o odborné schválenie (záväzným stanoviskom/rozhodnutím príslušného KPÚ) t.j. nad rámec „bežnej“ stavby posudzovanej v stavebnom konaní alebo v povolení stavebných úprav. V medziach zákona je teda možné obmedziť vlastnícke právo, pričom pri zákonných obmedzeniach ide vždy o verejný záujem a nie je preto nutné ho nijako dokazovať. Tak ako bolo uvedené v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, k zámeru realizácie novostavby rodinného domu na parc. CKN 548/1, ktorá je súčasťou NKP šachta zaniknutá (archeologické nálezisko) nie je vydané stavebné povolenie, vlastníci pozemku (stavebníci) disponujú záväzným stanoviskom Mesta Nová Baňa, ktorý konštatuje (len) súlad zámeru výstavby s územným plánom. Nenahrádza však stavebné povolenie, ku ktorému bude nutné posúdiť zámer príslušným krajským pamiatkovým úradom. Opätovne zdôrazňujeme, že záväzné stanovisko Mesta Nová Baňa bolo vydané v čase, kedy bolo začaté správne konanie o vyhlásení šachty zaniknutej s areálom za NKP, o čom bolo Mesto Nová Baňa ako účastník konania riadne oboznámené...Pamiatkový úrad má za to, že dôvody pre vyhlásenie šachty zaniknutej s areálom (Althandel) v Novej Bani v rozsahu stanovenom napadnutým rozhodnutím pretrvávajú, napriek podaným odvolaniam resp. argumentom účastníkov konania v nich uvedených správny orgán nezistil dôvody na zmenu napadnutého rozhodnutia formou autoremedúry.“

ZISTENIA a ZÁVERY MINISTERSTVA

Ministerstvo preskúmalo podanými odvolaniami napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu a zistilo, že odvolania boli prípustné a boli podané v zákonnej lehote.

Ministerstvo preskúmalo Pamiatkovým úradom predložený spis v predmetnej veci ako aj postup prvostupňového orgánu a zistilo nasledujúce skutočnosti:

Pamiatkový úrad oznámil účastníkom konania začatie konania Oznámením, ktorým oznámil začatie konania v zmysle ust. § 18 ods. 3 v spojení s § 26 správneho poriadku vo veci vyhlásenia Šachty zaniknutej s areálom (šachty Althandel) za NKP. Účastníkom konania Pamiatkový úrad určil lehotu na vyjadrenie do 14. 6. 2024, pričom uviedol, že do Podkladu rozhodnutia je možné nahliadnuť na Mestskom úrade v Novej Bani a na Pamiatkovom úrade. Oznámenie Pamiatkový úrad doručoval v zmysle ust. § 26 ods. 1 správneho poriadku verejnou vyhláškou a súčasne oznámenie doručoval aj známym účastníkom konania.

V napadnutom rozhodnutí na str. 2 Pamiatkový úrad určil deň 20. 05. 2024 ako deň začatia správneho konania, ktorý stanovil na základe doručenia Oznámenia do elektronickej schránky Mesta Nová Baňa. Ako sa uvádza v napadnutom rozhodnutí na str. 2: „oznámenie o začatí správneho konania spolu s podkladom doručil účastníkom konania nasledovne: Mestu Nová Baňa dňa 20. 5. 2024, Emilovi Ďurovičovi a Paulíne Muchovej dňa 23. 4. 2024, Michaele Muchovej dňa 24. 5. 2024, Ing. Jurajovi Krištofovi a Mgr. Zuzane Krištofovej dňa 5. 6. 2024. Vzhľadom na neznámych účastníkov konania (list vlastníctva k parc. CKN č. 6824/1 nezaložený) doručoval správny orgán oznámenie o začatí konania verejnou vyhláškou v zmysle § 26 ods. 1 správneho poriadku. Verejná vyhláška bola na úradnej tabuli správneho orgánu vyvesená dňa 22. 5. 2024 a zvesená dňa 6. 6. 2024, na úradnej tabuli Mestského úradu v Novej Bani vyvesená dňa 27. 5. 2024 a zvesená dňa 12. 6. 2024. Pätnásť deň vyvesenia verejnej vyhlášky je dňom jej doručenia. Správny orgán stanovil účastníkom konania lehotu na vyjadrenie sa k podkladu do 14. 6. 2024.“

V zmysle ust. § 26 ods. 2 správneho poriadku „Doručenie verejnou vyhláškou sa vykoná tak, že sa písomnosť vyvesí po dobu 15 dní na úradnej tabuli správneho orgánu. Posledný deň tejto lehoty je dňom doručenia.“ Ako sa uvádza v napadnutom rozhodnutí na str. 2 „Verejná vyhláška bola na úradnej tabuli správneho orgánu vyvesená dňa 22. 5. 2024 a zvesená dňa 6. 6. 2024, na úradnej tabuli Mestského úradu v Novej Bani vyvesená dňa 27. 5. 2024 a zvesená dňa 12. 6. 2024.“

Ministerstvo konštatuje, že v napadnutom rozhodnutí v časti „Odôvodnenie“ na str. 2 Pamiatkový úrad uviedol, že „Pätnásť deň vyvesenia verejnej vyhlášky je dňom jej doručenia.“ avšak pri určovaní začiatku správneho konania a následnej argumentácii sa Pamiatkový úrad touto skutočnosťou neriadil. Ministerstvo preto konštatuje, že Pamiatkový úrad v súvislosti s doručovaním písomnosti pochybil pri určení dňa začiatku správneho konania. V prípade doručovania písomnosti verejnou vyhláškou je dňom doručenia 15-ty deň vyvesenia verejnej vyhlášky. V danom prípade na úradnej tabuli správneho orgánu – Pamiatkového úradu. Uvedený deň je dňom doručenia písomnosti bez ohľadu na to, kedy bola písomnosť doručená do elektronickej schránky Mesta Nová Baňa, či doručená známym vlastníkom. 15-tym dňom vyvesenia verejnej vyhlášky bol 05.06.2024 .

Ministerstvo v súvislosti s doručovaním písomnosti uvádza, že dňom začatia konania nebol 20. 05. 2024, ako sa uvádza v napadnutom rozhodnutí, ale dňom začatia konania bol 05. 06. 2024.

Pamiatkový úrad je v zmysle ust. § 9 ods. 1 pamiatkového zákona „orgánom štátnej správy zriadeným zákonom na ochranu pamiatkového fondu“.

V zmysle ust. § 10 ods. 2 písm. e) pamiatkového zákona Pamiatkový úrad „rozhoduje v prvom stupni v správnom konaní vo veciach zverených mu týmto zákonom na úseku ochrany pamiatkového fondu“.

Pamiatkovému úradu ako orgánu špecializovanej štátnej správy prináleží v zmysle ust. § 9 ods. 1 v spojení s § 2 ods. 7 pamiatkového zákona identifikovať objekty, ktoré sú nositeľmi pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona. Z uvedeného ustanovenia pamiatkového zákona vyplýva, že jediným špecializovaným orgánom štátnej správy, príslušným identifikovať pamiatkovú hodnotu hnutelnej alebo nehnuteľnej veci je Pamiatkový úrad.

V zmysle ust. § 15 ods. 1 pamiatkového zákona Pamiatkový úrad „vyhlasuje za kultúrnu pamiatku hnutelnú alebo nehnuteľnú vec, ktorá má pamiatkovú hodnotu z vlastného podnetu. Za kultúrnu pamiatku môže vyhlásiť aj súbor takýchto vecí.“

Základnou podmienkou vyplývajúcou z hmotnoprávneho predpisu na vyhlásenie veci za NKP v zmysle ust. § 15 ods. 1 pamiatkového zákona je **existencia pamiatkových hodnôt**.

Podľa § 2 ods. 2 pamiatkového zákona sa pamiatkovou hodnotou rozumie súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany.

Predmetom správneho konania, ako sa uvádza vo výroku napadnutého rozhodnutia bola: **Šachta zaniknutá s areálom (šachta Althandel) na Mariánskej ul. v Novej Bani**, okr. Žarnovica, v rozsahu: **šachta zaniknutá (archeologické nálezisko)** na parcelách č. 550, 551, 552, 553, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5 registra C KN, **strojovňa zaniknutá (archeologické nálezisko)** na parcelách č. 553, 419/1 registra C KN, **štôľňa (štôľňa Tag)** na parcelách č. 622, 6824/1 registra C KN (na parcele č. 1411/9 registra E KN), k. ú. Nová Baňa.

V zmysle ust. § 15 ods. 2 pamiatkového zákona „podklad na vyhlásenie veci za národnú kultúrnu pamiatku vypracuje a) krajský pamiatkový úrad, b) pamiatkový úrad, c) krajský pamiatkový úrad v spolupráci s inou odbornou inštitúciou alebo d) pamiatkový úrad v spolupráci s inou odbornou inštitúciou.“

Podklad bol vypracovaný zamestnancom Pamiatkového úradu v spolupráci so zamestnancom Slovenského národného archívu, špecializované pracovisko Slovenský banský archív v Banskej Štiavnici v máji 2024, t.j. špecialistom v danom odbore, ktorý toho času bol v pracovno-právnom vzťahu s Pamiatkovým úradom. Tým bola naplnená podmienka ust. § 15 ods. 2 pamiatkového zákona.

Ministerstvo dôkladným preskúmaním Podkladu, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou spisu, z hľadiska zachovaných pamiatkových hodnôt konštatuje, že:

Pamiatkový úrad vychádzal pri posudzovaní pamiatkovej hodnoty **Šachty zaniknutej s areálom (šachta Althandel) na Mariánskej ul. v Novej Bani** z Podkladu (v rozsahu 68 strán). Na stranách 1-25 Podkladu sa nachádzali informácie k Šachte zaniknutej s areálom všeobecne, a to v rozsahu kapitol: *1. Názov veci (1.1. Bližšie určenie, 1.2. Zaužívaný názov, 1.3. Objektová skladba), 2. Identifikačné údaje, 3. Vlastník bod 4. Charakteristika veci (4.1. Charakteristika sídla, 4.2. Popis veci), 5. Stav veci, 6. Súčasný využitie, 7. Odôvodnenie návrhu (7.1. Špecifikácia pamiatkových hodnôt, 7.2. Zhodnotenie významu), 8. Literatúra. 9. Dokumentácia. 10. Fotodokumentácia. 11. Údaje o spracovateľoch návrhu.* Podklad v prílohovej časti, ktorá je jeho neoddeliteľnou súčasťou, na str. 10-24 obsahoval mapové vyobrazenia (snímkovanie LIDAR), schematické vyznačenie navrhovanej NKP v rozsahu 3 pamiatkových objektov (ďalej len „PO“) vnesené do katastrálnej mapy prostredníctvom nástrojov GIS, vyznačenie bankských diel v katastrálnej mape podľa dochovaných historických bankských máp, ďalej fotodokumentáciu strojovne pochádzajúcu z výskumnej dokumentácie realizovaného archeologického výskumu, fotografickú dokumentáciu štôlne Tag ako aj výňatky z historických máp, na ktorých je vyobrazenie priebehu bankských diel v meste Nová Baňa, historické vyobrazenia samotnej šachty, strojovne a gápla šachty Althandel v rámci historického kontextu (vyobrazenie Potterovho stroja z r. 1725, 1753, vyobrazenia bankských šacht a šachty Althandel na historických vyobrazeniach z r. 1722, 1728, 1781, 1798, 1802, 1813, 1821, 1825). Nasledujúce strany Podkladu (str. 26 – 68) obsahovali osobitné podklady ku každému PO samostatne.

Pamiatkový úrad v Podklade na str. 1 (kapitola 1.3. Objektová skladba) rozdelil, pomenoval a určil zloženie PO nasledovne:

PO 1 - šachta zaniknutá (archeologické nálezisko – budova šachty, dva gáple, halda). Osobitne sa Podklad venoval tomuto PO na str. 26-42, textová časť sa nachádza na stranách 26-29, str. 30-42 predstavujú obrazovú a mapovú prílohu. Na str. 26 v kapitole 2.11. *Parcelné čísla* bol PO parcelne vymedzený nasledovne: CKN č. 550, 551, 552, 553, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5.

PO2 - strojovňa zaniknutá (archeologické nálezisko – strojovňa atmosférického parného stroja). Osobitne sa Podklad venoval tomuto PO na str. 43 - 56, textová časť sa nachádza na stranách 43-48, str. 49-56 predstavujú obrazovú a mapovú prílohu. Na str. 43 v kapitole 2.11. *Parcelné čísla* bol PO parcelne vymedzený nasledovne: CKN č. 553, 419/1.

PO3 - štôľňa (štôľňa Tag – pomocné technické dielo pre prevádzku šachty Althandel na dopravné účely, vetranie, ako náhradný prístup/únikový východ). Osobitne sa Podklad venoval tomuto PO na str. 57-68, textová časť sa nachádza na stranách 57-60, str. 61-68 predstavujú obrazovú a mapovú prílohu. Na str. 57 v kapitole 2.11. *Parcelné čísla* bol PO parcelne vymedzený nasledovne: CKN č. 622, 6824/1 (EKN 1411/9).

Každý pamiatkový objekt (PO1 – PO3) pri svojom popise obsahuje totožné kapitoly s totožným číslovaním a predmetom kapitoly, ako je to v úvodnej časti Podkladu, t.j. *1. Názov veci (1.1. Bližšie určenie, 1.2. Zaužívaný názov, 1.3. Objektová skladba), 2. Identifikačné údaje, 3. Vlastník bod 4. Charakteristika veci (4.1. Charakteristika sídla, 4.2. Popis veci), 5. Stav veci, 6. Súčasný využitie, 7. Odôvodnenie návrhu (7.1. Špecifikácia pamiatkových hodnôt, 7.2. Zhodnotenie významu), 8. Literatúra. 9. Dokumentácia. 10. Fotodokumentácia. 11. Údaje o spracovateľoch návrhu* a súčasne aj prílohovú časť v podobe mapových podkladov so zakreslením PO a jeho historického kontextu v rámci aktuálnych katastrálnych máp, aktuálnu fotodokumentáciu a vyobrazenia na historických nákresoch.

Ministerstvo dôkladným preštudovaním celého Podkladu „Šachty zaniknutej s areálom“, a to jeho textovej aj prílohovej časti v súvislosti s pomenovaním, zložením, polohovaním a popisom jednotlivých PO zistilo, že:

Pomenovanie a zloženie jednotlivých PO uvedené v Podklade:

Podklad pomenoval a bližšie určil tri PO na str. 1 v kapitole 1.3. Objektová skladba, a to:

1/ šachta zaniknutá (archeologické nálezisko) – **budova šachty, dva gáple, halda**

2/ strojovňa zaniknutá (archeologické nálezisko) – **strojovňa** atmosférického parného stroja

3/ štôlna (**štôlna Tag** – pomocné technické dielo).

V rámci kapitoly 4.2.1. *Situovanie* na str. 3 sa v textovej časti uvádza nasledovné pomenovanie a zloženie jednotlivých PO: „Halda, zaniknutá šachtová budova a gáple (navrhovaný PO1), ústie šachty a objekt strojovne (navrhovaný PO2) sa nachádzajú južne od prístupovej cesty a čiastočne pod telesom tejto cesty. Štôlna Tag (navrhovaný PO3) je od objektu strojovne oddelená asfaltovou cestou (Mariánska ul.).“

Ministerstvo porovnaním týchto dvoch údajov konštatuje, že v textovej časti v rámci kapitoly 4.2.1. *Situovanie* na str. 3 Pamiatkový úrad priraduje ústie šachty do PO2, nedefinuje pamiatkové objekty PO1 a PO2 ako archeologické náleziská a v PO1 označuje budovu šachty už ako zaniknutú, naopak strojovňu neoznačuje ako zaniknutú.

V rámci kapitoly 4.2.2. *Stavebno-historický vývoj veci* sa na str. 3 v rámci textovej časti uvádza pomenovanie a zloženie PO nasledovne:

PO1: banská halda a zaniknutá šachta - 16. až 19. storočie

PO2: strojovňa - 1721-1724 a 1/2 19. storočia (výstavbe technickej budovy v interiéri bývalej strojovne)

PO3: štôlna Tag - pred rokom 1798

Ministerstvo porovnaním týchto údajov s vyššie uvedenými konštatuje, že v predmetnej kapitole Pamiatkový úrad neuvádza gáple, šachtovú budovu v rámci PO1, nedefinuje PO1 a PO2 ako archeologické náleziská, neoznačuje strojovňu ako zaniknutú.

Na str. 26 Podkladu, ktorý sa osobitne venuje PO 1 sa v kapitole 1. *Názov veci* uvádza *Šachta zaniknutá*, v kapitole 1.1. *Bližšie určenie* uvádza „skúmaná, neprezentovaná“ , v kapitole 1.2. *Zaužívaný názov* sa uvádza „šachta Althandel, halda, gápeľ“. Pamiatkový úrad v tejto časti podkladu nedefinuje PO ako archeologické nálezisko, uvádza sa, že objekt bol skúmaný, pričom žiaden z uvedených objektov PO1 t.j. šachta, halda a gápeľ, vyplývajú z Podkladu, skúmaný nebol.

Na str. 43 Podkladu, ktorý sa osobitne venuje PO 2 sa v kapitole 1. *Názov veci* uvádza *Strojovňa zaniknutá*, v kapitole 1.2. *Zaužívaný názov* sa uvádza „strojovňa, Potterov stroj“. Pamiatkový úrad v tejto časti podkladu nedefinuje PO ako archeologické nálezisko, naopak uvádza ako bližšie určenie Potterov stroj, ktorý naopak nefiguruje pri žiadnom inom rozdelení, pomenovaní pamiatkových objektov a ich častí. Samotný Potterov stroj, vyplývajú z Podkladu, nebol archeologicky odkrytý ani archeologicky doložený. Archeologickým výskumom bola preukázateľne skúmaná len strojovňa – presnejšie časť základov strojovne, v ktorej bol stroj pôvodne umiestnený. Potterov stroj sa teda in situ nenachádza. (Ako sa uvádza v kapitole 4.2.2. *Stavebno-historický vývoj veci* na str. 45 Podkladu, z archívnych dokladov vyplýva, že Potterov stroj bol v roku 1734 demontovaný a odvezený.)

V Podklade na str. 3 pri bode 4.2.3. *Stavebno-historický vývoj veci* sa v súvislosti s pomenovaním PO, bližším určením a polohovaním objektov uvádza: „Halda bola postupne vrstvená z vyťaženého materiálu, momentálne má charakter plošiny mierne natiiahnutého tvaru v smere severovýchod – juhozápad. Svahy sú porastené vegetáciou, na vrchole haldy v centrálnej polohe sa nachádza rodinný dom a **objavené archeologizované pozostatky strojovne, šachtovej budovy a predpokladá sa existencia gápla západne od objektu strojovne.** Samotná šachta mala v podzemí šesť banských obzorov, na úroveň dedičnej štôlny sa dostala v hĺbke 68 metrov a jej celková hĺbka bola okolo 140-150 m. **Momentálne je ústie šachty zabezpečené a neprístupné.** Objekt strojovne je archeologicky preskúmaný a začalo sa s jeho konzerváciou. Základy strojovne boli odkryté a pozostávajú z kamenného muriva pod vahadlom zosilneným, zvyškom kúreniska a kanálom (BÓNA 2021). Objekt strojovne mal podľa výsledkov archeologického výskumu dĺžku 14,6 a šírku 7,7 m.“ Z uvedenej citácie vyplýva, že budova strojovne, šachtovej budovy a pravdepodobného gápla sa nachádzajú v tesnej, prípadne v bezprostredne na seba nadväzujúcej vzdialenosti.

V Podklade sa na str. 4 v bode 7.1. *Špecifikácia pamiatkových hodnôt* v súvislosti s pomenovaním PO uvádza: „Súbor objektov zaniknutej šachty (haldy), zaniknutej strojovne a štôlny je nositeľom súboru pamiatkových hodnôt“.

Ministerstvo v súvislosti s uvedeným konštatuje, že Pamiatkový úrad z pomenovania a zloženia jednotlivých PO v tejto časti textu, ktoré sú podľa jeho názoru nositeľmi pamiatkovej hodnoty, vynechal zaniknutú šachtovú budovu a gápel/gáple, objekt zaniknutej šachty stotožnil s haldou, pričom sa jedná o dva objekty diametrálne odlišného typu i polohy.

Ministerstvo v spojitosti s pomenovaním a zložením jednotlivých PO uvedených v jednotlivých častiach Podkladu konštatuje, že:

Pomenovanie PO a k nemu prislúchajúcich častí v Podklade vykazuje v textovej časti značné rozpory, a to ako v určení ich presného názvu (budova šachty, šachtová budova, zaniknutá šachtová budova, archeologická lokalita, strojovňa, zaniknutá strojovňa, Potterov stroj), tak aj v príslušnosti konkrétneho objektu ku konkrétnemu PO (rozdeliť v presnom vymedzení súčastí jednotlivých pamiatkových objektov a rozdielne priradovanie častí PO k samotnému PO v rôznych kapitolách Podkladu). Súčasne Ministerstvu nie je známy ani počet gáplov, ktoré majú byť súčasťou pamiatkového objektu PO1, keďže na str. 1 sa v záhlaví uvádzajú „dva gáple“, na str. 26 v záhlaví len jeden „gápel“. Pamiatkový úrad pri pomenovaní objektov súčasne nešpecifikuje skutočnosť, či objekt je existujúci, zaniknutý, predpokladaný, odkrytý, neodkrytý, skúmaný, neskúmaný, prípadne ak uvádza, že je objekt zaniknutý, nepridržiava sa tejto skutočnosti dôsledne.

Ministerstvo z hľadiska pomenovania a zloženia jednotlivých PO preskúmalo aj samotné rozhodnutie Pamiatkového úradu. Pamiatkový úrad vo výrokovvej časti rozhodnutia z hľadiska pomenovania a zloženia PO za predmet vyhlásenia označil:

Šachtu zaniknutú s areálom (šachta Althandel) na Mariánskej ul. v Novej Bani, okr. Žarnovica, v rozsahu: **šachta zaniknutá** (archeologické nálezisko) na parcelách č. 550, 551, 552, 553, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5 registra C KN, **strojovňa zaniknutá** (archeologické nálezisko) na parcelách č. 553, 419/1 registra C KN, **štôlna** (štôlna Tag) na parcelách č. 622, 6824/1 registra C KN (na parcele č. 1411/9 registra E KN), k. ú. Nová Baňa.

V rozhodnutí sa na str. 2 uvádza: „...došlo k splneniu kritérií na vyhlásenie štôlne zaniknutej s areálom v navrhovanom rozsahu ako súboru objektov: **šachta zaniknutá, strojovňa zaniknutá, štôlna Tag** za národnú kultúrnu pamiatku vo verejnom záujme.“

V rozhodnutí sa na str. 2 ďalej uvádza: „**Aj napriek svojmu zániku môže šachta vrátane banskej haldy poslúžiť ako archeologický depot – doklad vývoja baníctva a kultúrno-ekonomických a technických súvislostí.**“ „**Torzo strojovne odkrytej archeologickým výskumom v posledných rokoch, predstavuje objekt dokladajúci podobu ranej protoindustriálnej architektúry. Výskum v rokoch 2019-2022 postupne odkryl výnimočne zachované murované základy pôvodnej strojovne prvého atmosférického parného stroja mimo Veľkej Británie.**“ „Samotná strojovňa pri šachte Althandel bola podľa dobových prameňov postavená z kameňa a tehál. Vysoko cenné je zachovanie časti hlavného stavebného prvku v interiéri – murovaného ohniska/kúreniska, na **ktorom bol pôvodne umiestnený parný kotol a nad ním celý čerpací parný stroj.** Na základe komparácie s najnovšími výskumami zo zahraničia môžeme tvrdiť, že ide o nález svetového významu, o vôbec najstaršiu zachovanú účelovú stavbu (torzo), ktorá slúžila prevádzke atmosférického parného stroja na svete.“

Na str. 3 napadnutého rozhodnutia sa uvádza: „**Halda, zaniknutá šachtová budova a gáple, ústie šachty a objekt strojov** (archeologicky odkryté torzo) sa nachádzajú južne od prístupovej cesty a čiastočne pod telesom tejto cesty. Oproti cesty (ulice) sa nachádza **štôlna Tag**, ktorej portál sa nachádza severne od cesty vo svahu.“

Na str. 3 rozhodnutia sa uvádza: „**Archeologické nálezisko – zaniknutá šachta Althandel je predbežne vymedzená na objekt haldy, šachtovej budovy a dvoch gáplov** (v teréne možné potvrdiť plošný rozsah archeologickým výskumom). ...Na vrchole haldy sa nachádzajú archeologizované pozostatky strojovne, šachtovej budovy a predpokladá sa existencia gápla západne od objektu strojovne.“

Na str.4 rozhodnutia sa uvádza: „**Archeologické nálezisko – zaniknutá strojovňa** – jej odhalená časť sa nachádza južne od cesty, v časti ovocnej záhrady rodinného domu, pričom archeologicky nepreskúmaná časť strojovne zasahuje pod cestnú komunikáciu. ...Exteriérová podoba stavby v čase jej funkčnosti je známa z dvoch mapových vyobrazení – staršie ju znázorňuje **s akvaduktom na prívod vody z neďalekej nádrže a dvoma**

susediacimi gáplami, neskoršie schematické vyobrazenie na mape z r. 1781 už zachytáva len strojovňu a západnejšie stojaci gápel.“

Na str. 5 rozhodnutia sa uvádza: **Štôľňa Tag** nachádzajúca sa v miernom svahu severne od prístupovej cesty je podzemnou stavbou nachádzajúcou sa za vstupným portálom v dĺžke cca. 78 m severovýchodným smerom. ...Úpadnica je momentálne neprístupná z bezpečnostných dôvodov.

Na str. 6 rozhodnutia sa uvádza: „Areál zaniknutej šachty Althandel v Novej Bani ako **súbor objektov zaniknutej šachty (haldy), zaniknutej strojovne a štôľne** je nositeľom súboru významných pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona.“

Na str. 6 rozhodnutia sa uvádza: „**Zaniknutá šachta, zaniknutá strojovňa a štôľňa Tag v Novej Bani ako súbor tvoriaci areál bývalej šachty Althandel**, svojim situovaním, stavebno-konštrukčným riešením, hmotovo-priestorovým, materiálovým, architektonickým, remeselným a technickým prevedením a ďalším archeologickým potenciálom archeologickej lokality (náleziska), definovanými individuálnymi pamiatkovými hodnotami aj pamiatkovými hodnotami, ktoré vykazujú ako súbor objektov, v spojení so spoločenským záujmom na zachovaní vecí, napĺňajú stanovené kritéria pre vyhlásenie za národnú kultúrnu pamiatku.“

Ministerstvo v spojitosti s pomenovaním a určením zloženia jednotlivých PO konštatuje, že Pamiatkový úrad aj v rozhodnutí, obdobne ako v Podklade rôznym spôsobom popisoval jednak súbor pamiatkových objektov, príslušnosť objektov k jednotlivým PO a nepridržiaval sa ani terminologického označenia pamiatkových objektov. Obdobne ako v prípade Podkladu Ministerstvo konštatuje zmatečnosť pomenovania pamiatkových objektov a objektov prislúchajúcich k nim.

Ministerstvo v záujme odstránenia zjavných rozporov pristúpilo k ustáleniu pomenovania, bližšieho určenia a definovania jednotlivých pamiatkových objektov ako aj ich priestorového vymedzenia, pričom tak učinilo na základe Podkladu, v ktorom sa uvádzali: citácie z rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu Banská Bystrica (ďalej len „KPÚ“), informácie citované z archeologického výskumu, informácie z exaktne preukázaných skutočností vedeckými metódami, informácie technologického popisu ťažby a súčasne aj historické mapové a kresbové podklady rovnako ako aj mapové a kresbové podklady pochádzajúce z realizovaného archeologického výskumu.

Z výsledkov archeologického výskumu je zrejmé, že predmetom výskumu bol objekt zaniknutej strojovne, pri ktorej bolo identifikované aj ústie dnes už zaniknutej, v minulosti zapečatenej a teda t.č. neprístupnej zaniknutej šachty Althandel tak, ako sa uvádza na str. 2 Podkladu v kapitole 4.2. *Popis vecí*. Samotnému výskumu predchádzal georadarový prieskum, ako sa uvádza: „V nadväznosti na zistenia georadarového prieskumu realizovaného doc. RNDr. Jánom Tirpákom, CSc. (súčasť výskum 2021a), boli v severozápadnom okraji parcely indikované zvyšky obálžnikovej stavby orientovanej dlhšou osou v smere západ - východ, z ktorej boli počas 1. a 2. etapy archeologického výskumu (2019-2020) odkryté murované základy troch nároží a dvoch stien.“ Georadarový prieskum bol, podľa uvedených informácií vykonaný na parcele, ktorej sa týkal archeologický výskum. Samotným archeologickým výskumom boli odokryté vyššie uvedené základy strojovne. Ako sa ďalej uvádza na str. 27 Podkladu v rámci kapitoly 4.2.3. *Stavebno-historický popis vecí*: „Na južnom líci obvodového múru strojovne bolo identifikované lôžko pravdepodobne po drevenej stavbe napojenej z vonkajšej strany na kamennú budovu strojovne. Pravdepodobne išlo o pozostatok drevenej šachtovej budovy (BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu. 2021, s. 21). Podobu a rozsah šachtovej budovy je možné doložiť archeologickým výskumom. Zabezpečený vstup do šachty bol pravdepodobne osadený na začiatku 20. storočia.“

Ministerstvo dôkladne preskúmalo aj priložené mapové a obrazové prílohy Podkladu ako aj jednotlivé časti Podkladu, ktoré sa venovali osobitne PO1-PO3, pri ktorých sledovalo jednak vzájomný súvis a polohu jednotlivých, **archeologickým výskumom odkrytých a teda jednoznačne a nepochybne preukázaných pamiatkových objektov** (ústie zaniknutej šachty, zaniknutá strojovňa) a **existujúcich pamiatkových objektov** (štôľňa Tag), ako aj historické mapové a kresbové podklady dokumentujúce **predpokladané PO**, ktoré v zmysle kresbových podkladov existovali v určitom období v minulosti (gápel, prípadne gáple, budova

šachty), ktoré však t.č. nie sú exaktne metódami archeologického výskumu žiadnym spôsobom a nezameniteľne preukázané.

Z uvedených podkladov je zrejmé, že na objekt archeologicky skúmanej strojovne so zachovanými základmi Potterovho stroja z juhozápadnej strany, podľa kresbových podkladov, nadväzovala budova jedného gápla. Samotná šachta Althandel, ktorá má t.č. zabezpečený vstup pravdepodobne zo začiatku 20. storočia, podľa historického vyobrazenia (mapová a obrazová príloha Podkladu obr. 7, 8, 10, 11, 15, 17 na str. 19-24) smerovala od svojho ústia kolmo dolu pod zemský povrch a jej ústie sa podľa uvedených vyobrazení nachádzalo v tesnej blízkosti strojovne a gápla.

Existencia osobitnej budovy, o ktorej sa Pamiatkový úrad zmieňuje a označuje ju ako „šachtová budova“, „budova šachty“, „zaniknutá budova šachty“ a jej umiestnenie v rámci ostatných objektov nie je jednoznačne preukázaná na mapových či na obrazových podkladoch. Jej existencia je len predpokladanou, ako sa uvádza v kapitole 4.2.3. Podkladu na str. 27, ktorá sa venuje Stavebno-historickému popisu vecí kde sa uvádza „**Na južnom líci obvodového múru strojovne bolo identifikované lôžko pravdepodobne po drevenej stavbe napojenej z vonkajšej strany na kamennú budovu strojovne. Pravdepodobne išlo o pozostatok drevenej šachtovej budovy**“. (BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. *Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu*. 2021, s. 21).

Ministerstvo v tejto súvislosti konštatuje, že objekt **pravdepodobnej**, t.č. už **zaniknutej šachtovej budovy** je jednak súčasťou zaniknutej strojovne, t.j. PO2 (pravdepodobne na ňu bezprostredne nadväzovala a bola teda s budovou stavebne previazaná) a nie PO1. Súčasne, objekt šachtovej budovy je len predpokladanou stavbou, pričom Pamiatkový úrad označením „budova šachty“, „šachtová budova“, „zaniknutá šachtová budova“ vytvára dojem preukázateľne existujúcej stavby. Objekt pravdepodobne drevenej stavby bol dedukovaný len na základe jedného zachovaného lôžka v líci múru strojovne tak, ako to preukázal archeologický výskum. Z vyobrazení, ktoré boli predložené ako súčasť Podkladu možno drevenú prístavbu, avšak skôr v podobe striešky, ktorá mohla byť napr. zastrešeným prechodom medzi budovou strojovne a gápla, predpokladať len na základe historického vyobrazenia, a to obr. 8 na str. 19 Podkladu. Hodnovernosť tejto kresby je však diskutabilná, pretože je jediným dokladom o možnosti existencie dvoch gáplov, ktoré sa však už na ďalších vyobrazeniach neobjavujú. Objekt samostatnej šachtovej budovy súčasne nie je zakreslený ani na predikcii možných a predpokladaných nálezových súvislostí a historického kontextu, ktorý prevzal Pamiatkový úrad z Architektonicko-historického výskumu, ktorý realizoval v roku 2021 M. Bóna (obr. 5, str. 11 Podkladu), ktorý identifikuje len strojovňu a gápeľ.

Ministerstvo konštatuje, že objekt dosiaľ neobjavenej, archeologickým výskumom jednoznačne nepreukázanej, a teda t.č. len predpokladanej šachtovej budovy, ktorá nemá osobitne špecifikované pamiatkové hodnoty v Podklade a ktorého existencia môže, nemusí byť preukázaná archeologickým výskumom a nie je ani jednoznačne zrejímá z kresbovej a mapovej dokumentácie, nemôže byť predmetom vyhlásenia za NKP.

V Podklade sa v rámci PO 1 „šachta zaniknutá“ uvádza ako jej súčasť aj objekt gápla/gáplov. V súvislosti s gáplom/gáplami je potrebné uviesť, že uvedený PO v súčasnosti nie je archeologickými metódami preukázaný, ani archeologicky odkrytý a Pamiatkový úrad jeho existenciu nepreukazuje ani žiadnou inou nedeštruktívnou archeologickou metódou. Súčasne, obdobne ako v prípade strojovne, či šachtovej budovy sa Podklad ani napadnuté rozhodnutie nezmieňuje o tomto objekte ako o zaniknutom pri jeho základnej charakteristike. Existencia jedného gápla sa t.č. len predpokladá, a to na základe historických vyobrazení - obrazová príloha č. 3 (str. 15), 4 (str. 16) 7, 8 (str. 19), 10 (str. 20), ktorá zachytáva stav z 18. storočia, pričom na historických vyobrazeniach, a to obr. 15 (str. 23), 17, 18 (str. 24), ktoré dokumentujú stav z 19. storočia vidieť už len budovu strojovne bez gáplov. Spracovateľ Podkladu predpokladá existenciu dvoch gáplov, a to na základe jedného vyobrazenia z roku 1722 (obr. 8, str. 19), všetky ostatné zmieňované vyobrazenia, vzťahujúce sa k obdobiu 18. storočia zobrazujú len jeden gápeľ a s jedným gáplom uvažuje aj obrázok č. 5 (str. 11), ktorý je predikciou možných a predpokladaných nálezových súvislostí a historického kontextu, ktorý prevzal Pamiatkový úrad z Architektonicko-historického výskumu, ktorý realizoval v roku 2021 M. Bóna. Obdobne obr. č. 3 a 4 (str. 15 a 16), ktoré pochádzajú a výskumnej dokumentácie k archeologickému výskumu z roku 2021 a sú prekryvom historickej a katastrálnej mapy, predpokladajú len jeden gápeľ, a to pri juhozápadnom nároží strojovne.

Ministerstvo konštatuje, že objekt dosiaľ neobjaveného, len predpokladaného (aj to len na základe historickej dokumentácie) jedného gápla má síce čiastočne špecifikované pamiatkové hodnoty v rámci „Šachty zaniknutej s areálom“ v kapitole 7.1. *Špecifikácia pamiatkových hodnôt* na str. 4, a to len v rámci *Hodnoty krajiny* a súčasne v rámci Podkladu k PO 1 v rámci kapitoly 7.1. *Špecifikácia pamiatkových hodnôt* na str. 28 opäť v rámci *Hodnoty krajiny*, pričom oba texty sú identické a teda neprinášajú nové skutočnosti ohľadom definovania pamiatkových hodnôt tohto konkrétneho objektu. Ministerstvo uvádza, že t.č. hypotetický a teda len predpokladaný objekt gápla nemá vypracovanú samostatnú kapitolu v rámci Podkladu, ktorá by osobitne vypovedala o pamiatkových hodnotách tohto pamiatkového objektu. Zhodnotenie pamiatkových hodnôt objektu gápla sa uvádza len v rámci *Hodnoty krajiny*. Takto definované pamiatkové hodnoty archeologicky nepreukázaného, neexistujúceho a teda t.č. len predpokladaného objektu Ministerstvo nepovažuje za dostatočné na jeho vyhlásenie za súčasť NKP.

V Podklade sa na str. 1 a str. 26 ako súčasť pamiatkového objektu PO 1 šachta zaniknutá uvádza aj halda. Ministerstvo v súvislosti s haldou konštatuje, že objekt haldy je možné priestorovo a fyzicky jednoznačne identifikovať v teréne, avšak Pamiatkový úrad nezabezpečil vypracovanie osobitej časti Podkladu, ktorého predmetom by bola halda ako samostatný pamiatkový objekt s presne definovanými pamiatkovými hodnotami. Pamiatkové hodnoty haldy Pamiatkový úrad definoval len v rámci kapitoly 7.1. *Špecifikácia pamiatkových hodnôt* na str. 4 a to *Hodnoty krajiny* a v rámci Podkladu k PO 1 v rámci kapitoly 7.1. *Špecifikácia pamiatkových hodnôt* na str. 28 opäť v rámci *Hodnoty krajiny*, pričom oba texty sú identické a teda neprinášajú nové skutočnosti ohľadom definovania jej pamiatkových hodnôt. Ministerstvo v tejto súvislosti uvádza, že pamiatkový objekt halda nemá vypracovanú osobitnú kapitolu v rámci Podkladu na vyhlásenie a súčasne, predložené zhodnotenie pamiatkových hodnôt objektu haldy nepovažuje za dostatočné na vyhlásenie objektu za súčasť NKP.

Ministerstvo v súvislosti s pamiatkovým objektom „halda“ ďalej uvádza, že v zmysle registra nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, ktorý vedie Pamiatkový úrad, t.č. nie je žiadny pamiatkový objekt tohto typu vyhlásený za nehnuteľnú NKP. Táto skutočnosť nie je síce určujúcim faktorom, avšak Ministerstvo zistilo, že napr. ani banská halda pri šachte Terézia v Banskej Štiavnici, ktorá je zapísaná na zozname technických pamiatok lokality UNESCO, do t.č. nebola vyhlásená za NKP, a to napriek svojej jedinečnosti, kultúrnemu, technickému, krajinotvornému a historickému kontextu.

V Podklade v kapitole 7.2. *Zhodnotenie významu* na str. 28, ktorý sa osobitne venuje PO1 Pamiatkový úrad uvádza, že „*Zaniknutá šachta je dokladom novobanského baníctva, internacionálneho vplyvu a transferu nových technológií. Aj napriek svojmu zániku môže šachta vrátane banskej haldy poslúžiť ako archeologický depot – doklad vývoja baníctva a kultúrno-ekonomických a technických súvislostí. Areál má veľký vedecký potenciál aj do budúcnosti pre ďalšie generácie výskumníkov.*“

Pamiatkový úrad označil haldu v spojení so šachtou ako **možný** archeologický depot v Podklade, avšak výhradne pri Zhodnotení významu v kapitole 7.2 na str. 7 a pri Zhodnotení významu v kapitole 7.2. na str. 28. O halde a šachte ako možnom archeologickom depote sa však Podklad nezmieňuje v rámci kapitoly 7.1. , ktorý je Špecifikáciou pamiatkových hodnôt. Obdobne sa zmienka o halde ako archeologickom depote nenachádza ani v samotnom napadnutom rozhodnutí v rámci definovania pamiatkových hodnôt vyhlasovanej veci. Predpokladom na vyhlásenie veci za NKP je v zmysle ust. § 2 ods. 3 pamiatkového zákona práve preukázanie pamiatkových hodnôt. Pamiatkový úrad sa o halde ako archeologickom depote zmieňuje v napadnutom rozhodnutí len na str. 2 v časti Odôvodnenie v rámci zhrnutia všeobecného významu lokality , kde sa uvádza, že „*môže šachta vrátane banskej haldy poslúžiť ako archeologický depot*“, avšak bez zdôvodnenia a na str. 9 v časti Odôvodnenie, a to v spojitosti s argumentáciou voči námietkam účastníka konania RNDr. Emila Ďuroviča.

Ministerstvo uvádza, že v archeológii sa výrazom „depot“ (alebo hromadný nález) označuje súbor cenných predmetov, ktoré boli v minulosti zámerne uložené do zeme. Depoty často obsahujú kovové predmety, ako sú bronzové, zlaté alebo strieborné (šperky, mince, zbrane, náradie), ale môžu obsahovať tiež keramiky, kamenné nástroje a iné artefakty. Vzhľadom na definíciu pojmu nie je možné označiť za archeologický depot priestorovo a objemovo rozsiahly útvar ľudskej činnosti, v danom prípade haldu a šachtu.

Ministerstvo v tejto súvislosti konštatuje, že Pamiatkový úrad nepreukázal v Podklade žiadnym vedeckým (deštruktívnym či nedeštruktívnym) spôsobom výskyt intaktných, t.j. v neporušenom stave zachovaných archeologických nálezov v pôvodnom stave, či dokonca v pôvodných nálezových súvislostiach, ktoré by pochádzali zo samotnej haldy alebo dlhodobo zapečatenej šachty, na základe ktorých by bolo možné označiť haldy či samotnú šachtu za **archeologický depot**. Archeologicky a teda exaktnými vedeckými (deštruktívnymi aj nedeštruktívnymi) metódami skúmanou časťou bola v zmysle rozhodnutia KPÚ len strojovňa, a to konkrétne na pozemku parc. č. 553. Preukázateľný výskyt archeologických nálezov v pôvodných nálezových súvislostiach je možné doložiť t.č. len z plochy skúmanej archeologickým výskumom.

V súvislosti s tvorbou a teda vznikom haldy Ministerstvo konštatuje, že halda je produktom ťažby a z hľadiska materiálu ide o nevyužitú tzv. „hlušinu“ z ťažby. V haldách sa samozrejme môžu vyskytnúť archeologické nálezy – artefakty vyrobené ľudskou rukou, ale aj v prípade výskytu možných archeologických nálezov tieto môžu byť výhradne hnutelnými, aj to ojedinelými nálezmi, napr. fragmenty nástrojov či predmety dennej potreby baníkov. Tieto nálezy sa však nenachádzajú v pôvodných nálezových súvislostiach, ale ako súčasť sute, bez možnosti ich identifikácie v rámci intaktnej pôdnej stratigrafie, a teda zaradenia do konkrétneho obdobia ich umiestnenia v teréne.

Ministerstvo sa súčasne nestotožňuje ani s argumentáciou Pamiatkového úradu uvedenou v predkladacej správe, ktorou predložil odvolanie, kde sa v liste č. Z-PUSR-083751/2024 zo dňa 17. 10. 2024 v spojitosti s významom haldy uvádza že: „*banská halda je nedielnou súčasťou bane (bez jej vzniku by ťažba nebola možná)*.“ Ministerstvo sa domnieva, že banská halda je síce nedeliteľnou súčasťou banskej činnosti, ale ako jej výsledný a druhotný produkt, pričom jej vznik žiadnym spôsobom neurčuje, nepodmieňuje a neovplyvňuje banskú činnosť. S poukazom na vyššie uvedené, nedostatočne preukázané pamiatkové hodnoty banskej haldy Ministerstvo vyradilo z predmetu vyhlásenia objekt haldy ako súčasti PO1 na parcele č. 550, 551, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5 registra C KN, k. ú. Nová Baňa.

Poloha pamiatkových objektov v rámci katastrálnej mapy:

Podklad vymedzuje jednotlivé objekty a ich umiestnenie v rámci parciel nasledovne:

Podklad k NKP Šachta s areálom na str. 1 uvádza pozemky registra C KN, t.j. parcelné čísla: č. 550, 551, 552, 553, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5, 419/1, 622, 6824/1 (EKN č. 1411/9), k. ú. Nová Baňa.

Podklad k PO1 – šachta zaniknutá na str. 26 uvádza pozemky registra CKN, t.j. parcelné čísla: č. 550, 551, 552, 553, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5, k. ú. Nová Baňa.

Podklad k PO2 – strojovňa zaniknutá uvádza na str. 43 uvádza pozemky registra CKN, t.j. parcelné čísla: 553, 419/1, k. ú. Nová Baňa.

Podklad k PO3 – štôľňa Tag uvádza na str. 57 pozemky registra CKN, t.j. parcelné čísla: 622, 6824/1 (EKN č. 1411/9), k. ú. Nová Baňa.

V textovej časti Podkladu sa v opisnej časti umiestnenia jednotlivých pamiatkových objektov uvádza v kapitole 4.2. *Popis vecí* na str. 2 nasledovne: „*V zmysle rozhodnutia KPÚ B. Bystrica zo dňa 15.02.2019 (č. KPÚBB-2019/3862-3/12327/RUS) bol na vedecké a dokumentačné účely na KN C č. 553 v k. ú. Nová Baňa realizovaný archeologický výskum v troch etapách v rokoch 2019 až 2021, a to za účelom **overenia a potvrdenia ústia šachty Althandel a zistenia zvyškov strojovne atmosférického parného stroja...v severozápadnom okraji parcely indikované zvyšky obdĺžnikovej stavby orientovanej dlhšou osou v smere západ - východ, z ktorej boli počas 1. a 2. etapy archeologického výskumu (2019-2020) odkryté murované základy troch nároží a dvoch stien***. V zmysle zápisnice záverečnej odbornej komisie II. etapy archeologického výskumu z 26.6.2020 bolo dohodnuté aj vypracovanie architektonicko-historického posudku odkrytej architektúry zaniknutej strojovne, pričom v roku 2021 sa obdobným spôsobom vyhodnotili architektúry odkryté počas III. etapy archeologického výskumu. V zmysle výskumnej dokumentácie, ktorá geometrickým zameraním vymedzuje archeologickým výskumom odkryté zvyšky strojovne, nález strojovne na parcele č. 553 zasahuje svojou severozápadnou a severnou časťou do parcely 419/1, t.j. tiahne sa pod existujúcu cestnú komunikáciu (obr. 2 str. 14 Podkladu). V zmysle zamerania a premietnutia historických nákresov do katastrálnych máp možno gápel predpokladať v juhozápadnej časti strojovne, pričom predpokladaný, dosiaľ neobjavený, ale historicky doložitelný objekt a to jedného gápla presahuje na pozemok parc. č. 552 (obr. 5 str. 11 Podkladu).

V zmysle uvedeného bol archeologický výskum vykonaný v rokoch 2019 až 2021 výhradne na parcele reg. C KN č. 553, pričom výskumom bolo overené a potvrdené, že na danej parcele sa nachádza **ústie šachty a zvyšky strojovne** a na líci múru budovy strojovne sa nachádzalo lôžko pravdepodobne po drevenej konštrukcii, ktoré dáva predpoklad prítomnosti t.č. už **zaniknutej šachtovej budovy**.

Ministerstvo v súvislosti s polohou jednotlivých PO dôkladne preskúmalo aj priložené mapové a obrazové prílohy Podkladu.

Pamiatkový úrad na str. 9 na obr. č. 2 Podkladu „*Schematické vyznačenie navrhovanej NKP v rozsahu 3 navrhovaných pamiatkových objektov na podklade aktuálnej katastrálnej mapy prostredníctvom nástrojov GIS*“ zaznačil polohu jednotlivých pamiatkových objektov nasledovne:

PO1 - šachta zaniknutá – Pamiatkový úrad objekt umiestnil na pozemok parc. č. 548/1

PO2 - strojovňa zaniknutá - Pamiatkový úrad objekt umiestnil na pozemok parc. č. 553 s presahom na pozemok parc. č. 419/1

PO3 – štôľňa Tag - Pamiatkový úrad objekt umiestnil na pozemkoch parc. č. 622, 6824/1

Pamiatkový úrad na str. 10 Podkladu predložil obrázok, označený ako obr. č. 4 „*Vyznačenie banských diel v katastrálnej mape*“, ktorý premieta trasovanie jednotlivých línií banských šacht v podzemí, pričom je jednoznačne čitateľné ústie šachty Althandel rovnako ako aj ústie štôľne Tag a ich poloha v rámci parciel. Ústie šachty Althandel sa nachádza na pozemku parc. č. 553, ústie štôľne Tag na pozemku parc. č. 622. Obdobne na stranách č. 15 a 16 Podkladu sa v rámci grafickej prílohy nachádzajú obr. 3 a 4, ktoré predstavujú prekreslenie historických objektov (strojovňa a gápel) z historických máp do súčasnej katastrálnej mapy .

Ministerstvo v súvislosti s určením polohy jednotlivých pamiatkových objektov v rámci katastrálnej mapy konštatuje, že:

Archeologickým výskumom preukázaný objekt zaniknutej strojovne a ústie zaniknutej šachty Althandel sa nachádzajú na pozemku parc. č. 553. Vzhľadom na rozsah a polohu objektu zaniknutej strojovne sa predpokladá jej presah na pozemok parc. č. 419/1 (t.č. cestná komunikácia). Objekt predpokladaného, avšak archeologicky dosiaľ neodkrytého gápla je možné predpokladať na pozemku parc. č. 552. Ústie šachty Tag sa nachádza na pozemku parc. č. 622. Ministerstvu nie je zrejmé, na základe akých skutočností, akých dát, historických či iných mapových podkladov Pamiatkový úrad označil a polohoval pamiatkový objekt PO1 – šachta zaniknutá na pozemok parc. č. 548/1 tak, ako to uvádza v Podklade na obr. č. 2 na str. 9. Na predmetnom pozemku sa nachádza výhradne západný okraj banskej haldy. S poukazom na uvedené Ministerstvo pristúpilo k redukcii vyhlásením dotknutých parciel.

Popis objektov:

V zmysle opisu, popisu a priložených historických mapových podkladov, ktoré boli uvedené v Podklade, banská šachta Althandel predstavuje objekt, ktorý od miesta svojho ústia na zemskom povrchu (parc. č. 553) pokračuje v smere kolmo dole pod zemský povrch. Ako sa uvádza v Podklade na str. 3 v rámci kapitoly 4.2.2. *Stavebno-historický vývoj vecí*, ťažba v šachte sa zastavila v hĺbke 70 m pod úrovňou dedičnej štôľne, celková hĺbka šachty bola okolo 140-150 m. V zmysle kapitoly 4.1.3. *Základný stavebno-historický vývoj sídla vo vzťahu k navrhovanej veci* sa na str. č. 2 uvádza, že banská činnosť **bola ukončená v chotári mesta v roku 1887**. Ako sa uvádza v Podklade „*Momentálne je ústie šachty zabezpečené a neprístupné.*“

V zmysle opisu, popisu a priložených historických mapových podkladov, ktoré boli uvedené v Podklade, banská štôľňa Tag predstavuje objekt, ktorý od miesta svojho ústia na zemskom povrchu (parc. č. 622) pokračuje cca 78 m severovýchodným smerom pod terénom, pričom jej priebeh je podľa historických vyobrazení cca vodorovný. Štôľňa slúžila ako pomocná dopravná a odvetrávacia štôľňa. V zmysle kapitoly 4.2.3. *Stavebno-historický popis vecí* na str. 58 Podkladu „*ústie štôľne je vybudované nanovo pri obnove portálu*“. Štôľňa po 78 m končí úpadnicou, ktorá z bezpečnostných dôvodov nie je prístupná. V zmysle kapitoly 4.1.3. *Základný stavebno-historický vývoj sídla vo vzťahu k navrhovanej veci* sa na str. č. 2 Podkladu uvádza, že **banská činnosť bola ukončená v chotári mesta v roku 1887**.

Ministerstvo v súvislosti s vyššie uvedeným konštatuje, že v prípade šachty Althandel a štôľne Tag sa jedná o tzv. staré banské diela (ukončenie banskej činnosti v roku 1887), pričom obe diela nie sú navzájom

nezávislé diela, ale sú vzájomne prepojené, a to v podzemí tak, ako to preukazuje aj obr. 15 Podkladu na str. 23, obr. 17 na str. 24, konkrétne na úrovni prvého banského obzoru prostredníctvom prepojovacej štôlne Jána Evanjelistu (Johann Evangelii stollen). Z historickej kresbovej dokumentácie je evidentné, že hlavnou, dobývacou šachtou vedúcou od svojho ústia kolmo dole bola šachta Althandel a štôľňa Tag bola pomocnou štôľňou šachty, určená na odčerpávanie, vetranie a súčasne únikový východ.

Pojem tzv. staré banské diela presne špecifikuje zákon č. 44/1988 Z. z. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon). V zmysle ust. § 35 ods. 1 „Starým banským dielom sa podľa tohto zákona rozumie banské dielo v podzemí, ktoré je opustené a ktorého pôvodný prevádzkovateľ ani jeho právny nástupca neexistuje alebo nie je známy.“ V zmysle ods. 2 citovaného paragrafu „Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky zabezpečuje zisťovanie starých banských diel a vedie ich register. Vedením registra môže poveriť ním riadenú organizáciu.“ V zmysle ods. 4 citovaného paragrafu „Zabezpečovanie alebo likvidáciu starých banských diel a ich následkov, ktoré ohrozujú verejný záujem, zabezpečí v nevyhnutne potrebnom rozsahu Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky vyporiada aj prípadné škody na hmotnom majetku spôsobené pri zabezpečovaní alebo likvidácii starých banských diel.“

Súčasne, vo veci sprístupňovania banských diel a starých banských diel na muzeálne účely platí ust. § 12 ods. 1 a 2 zákona č. 51/1988 Z. z. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe, v zmysle ktorého všetky činnosti v spojitosti so sprístupňovaním starých banských diel či prácami v spojitosti s ich údržbou podlieha povolovaciemu konaniu príslušného Obvodného banského úradu.

Ministerstvo v súvislosti s vlastníctvom tzv. starých banských diel konštatuje, že vlastníci pozemkov, dotknutí vyhlásením Šachty s areálom Althandel v zmysle vyššie uvedených ustanovení nemôžu byť súčasne vlastníkmi tzv. starých banských diel, a teda sa na nich nemôžu vzťahovať práva a povinnosti vlastníkov NKP tak, ako to vyžaduje ust. § 28 pamiatkového zákona. Pamiatkový úrad pri rozhodovaní o vyhlásení tzv. starých banských diel nevzal do úvahy predmetnú skutočnosť a vlastníctvom tzv. starých banských diel zaťažil vlastníkov predmetných pozemkov bez jednoznačného špecifikovania rozsahu pamiatkového objektu šachta zaniknutá a štôľňa Tag. Vlastníci pozemkov nachádzajúcich sa na povrchu zeme nemôžu byť súčasne vlastníkmi tzv. starých banských diel.

Ministerstvo ďalej konštatuje, že Pamiatkový úrad vypracoval Podklad a súčasne viedol správne konanie vo veci tzv. starého banského diela a jednotlivé pamiatkové objekty (šachta zaniknutá a štôľňa Tag) popísal v celom ich známom a hlboko v podzemí prebiehajúcim rozsahu (bez vizuálnej kontroly), v zmysle ktorého by aj tieto časti mali byť predmetom vyhlásenia a teda súčasťou NKP. Ministerstvo v tejto súvislosti konštatuje, že Pamiatkový úrad nezistil dostatočne skutočný stav veci a nepožiadal o stanovisko vecne príslušný obvodný banský úrad, ktorý je príslušný rozhodovať o starých banských dielach, a to pred vydaním rozhodnutia.

Vzhľadom na nemožnosť jednoznačného definovania vlastníctva v prípade tzv. starých banských diel (ktoré sa nachádzajú v značnej hĺbke pod zemským povrchom) tak, ako to vyžaduje ust. § 28 pamiatkového zákona ako aj vzhľadom na vyššie citované ustanovenia zákona č. 44/1988 Z. z. a ustanovenia zákona č. 51/1988 Z. z. Ministerstvo konštatuje, že predmetom vyhlásenia za NKP môže byť z hľadiska pamiatkového zákona šachta Althandel (s t. č. zapečatením ústím), a to len v rozsahu parcely č. 553 a šachta Tag len v rozsahu portálu na pozemku parc. č. 622.

V zmysle Metodiky princípov rozhodovania Pamiatkového úradu SR vo veciach stavebnotechnického alebo reštaurátorského zásahu, časť 7 Stavebná časť – typologické druhy - Technické pamiatky sa na str. 77 uvádza: „Zachovanie a obnova podzemných banských diel – prevádzkovať a obnovovať banské diela je možné len v súlade s banským zákonom. Obnovu môže vykonávať len na to špecializovaný odborník s oprávnením. Aj samotné sprístupňovanie štôľne je možné len pod dohľadom oprávnenej osoby.“ Napriek skutočnosti, uvedenej vo vlastnom materiály Pamiatkového úradu, tento pri vyhlásení „Šachty s areálom Althandel“ na uvedené podmienky neprihliadol.

S poukazom na všetky vyššie uvedené zistenia Ministerstvo rozhodlo o vyhlásení Šachty zaniknutej s areálom (šachta Althandel) na Mariánskej ul. v Novej Bani za NKP, a to v rozsahu: šachta zaniknutá na parcele č. 553 registra C KN, strojovňa zaniknutá (archeologická lokalita) na parcele č.

552, 553, 419/1 (parcela 419/1 v rozsahu zachovaných archeologizovaných zvyškov strojovne) registra C KN, štôľňa (štôľňa Tag – v rozsahu portálu) na parcele č. 622 registra C KN v k. ú. Nová Baňa, okr. Žarnovica tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia.

Zdôvodnenie vyhlásenia a popis pamiatkových hodnôt vyhlasovanej veci:

Historický kontext v rámci sídla:

Prvá písomná zmienka o Novej Bani je z roku 1337, kedy je uvádzaná ešte bez mena ako malá banícka osada. Dňa 8. septembra 1345 získalo osídlenie postavenie slobodného kráľovského banského mesta. Mesto sa zaradilo medzi sedem hornouhorských banských miest, keďže malo bohaté ložiská zlata. Najstaršie známa štôľňa v katastri obce je dedičná (Reissenschuch) spomínaná už v roku 1383. Banské mestá na strednom Slovensku vytvorili zväz 6 miest, kde patrila aj Nová Baňa. Prvá zmienka o tomto zväze pochádza z roku 1388. Už v prvých desaťročiach fungovania mesta tu bola zriadená banská komora, nazývaná kráľovský dom. Úpadok baníctva začal v Novej Bani rokom 1515, keď spodné vody zatopili bane. Práce v baniach boli definitívne zastavené v roku 1535. Situáciu so zatopenými baňami v Novej Bani sa erár snažil riešiť odvodnením baní na začiatku 18. storočia, keď ich odkúpil za 30 000 zlatých. V novembri 1723 vznikla v Novej Bani na šachte Althandel účastinná spoločnosť, ktorá si kládla za cieľ odvodniť miestne bane a ťažiť v nich zlato a striebro. Pre zvýšenie ťažby postavili roku 1792 vodnú nádrž, ktorá poháňala povrchové banské zariadenia do roku 1810, keď sa hrádza pretrhla a voda poškodila alebo zničila skoro všetky domy v meste.

Banská činnosť v lokalite Althandel siaha do polovice 16. storočia. Z hľadiska rozsahu ťažby a významu išlo o najdôležitejšie banské dielo v revíri. Ťažili sa tu rudy z žíl Jakub a Jozef a neskôr aj zo žily Vavrinec. Ťažba nad úrovňou hornej dedičnej štôľne prebiehala na troch obzoroch. Voda bola odvádzaná dedičnou štôľňou do Hrona. Problémy s ťažbou nastali pri troch obzoroch nachádzajúcich sa pod úrovňou hronskej dedičnej štôľne. Na šachte boli postupne inštalované gáple, zlú situáciu s podzemnou vodou to však nevyriešilo. Úpadok baníctva v Novej Bani sa pokúsila Dvorská komora zvrátiť zavedením nových technológií čerpania banských vôd. Kontrakt na postavenie parného stroja v Novej Bani bol podpísaný medzi anglickým mechanikom Isaacom Potterom a Dvorskou komorou vo Viedni 21. augusta 1721. Stroj mal slúžiť na odčerpávanie vody zo zavodnených štôľní. V novembri 1724 bola väčšina bane odvodnená. Čerpací stroj bol postavený na konečné náklady štátu 16.000 zlatých. Ťažba na šachte Althandel sa zastavila v hĺbke 70 m pod úrovňou hornej dedičnej štôľne. Banská činnosť bola ukončená v chotári mesta roku 1887 a bane boli opäť zatopené.

Historický význam a popis diela:

Na šachte Althandel bol prvýkrát mimo územia Veľkej Británie v banskej praxi použitý „Potterov ohňový stroj“ - atmosférický parný stroj Newcomenovej konštrukcie. Ide o významné prvenstvo v rámci kontinentálnej Európy, ktoré súčasne predurčilo výrazný technologický skok v aplikácii parných strojov v banských technológiách.

„Samotná stavba stroja začala v septembri 1721 a bola nielen finančne nákladná, ale priniesla so sebou aj množstvo prekážok, ktoré sa odzrkadlili na výraznom časovom sklze samotných prác. Jednou z nich boli problémy späté s prácou banskobystrického zvonolejára Johanna Friedricha Kluga, ktorý mal na starosti vyhotovenie väčšiny potrebných súčiastok budúceho strojného zariadenia. Pri svojej práci sa musel popasovať nielen s neľahkou komunikáciou so samotným Potterom, ktorý ovládal len anglický jazyk a komunikoval iba prostredníctvom tlmočníka, čo pri zadávaní špeciálnych požiadaviek na budovanie nového a priekopníckeho stroja nebolo úplne ideálne. Problémy mal aj s odlievaním preňho dovtedy neznámych súčiastok. (podľa: <http://althandel.sk/historia.html>. Stroj mal slúžiť na odčerpávanie vody zo zavodnených štôľní, pričom mal byť tak výkonný, že za 24 hodín vyčerpá až 42 000 vedier vody. Na stavbu stroja komora vyčlenila 6000 florénov a stroj sa mal postaviť za 6 – 8 mesiacov. To sa však nepodarilo a stroj bol na skúšku pripravený až začiatkom septembra 1722. (podľa: BÓNA, Martin. Nová Baňa, Mariánska ulica, p. č. KN C 533. Architektonicko-historický výskum archeologicky odkrytých murovaných konštrukcií strojovne Potterovho ohňového stroja. 2. etapa 2021, Rkp. 2021, s. 10). Stroj bol mimoriadne poruchový a do prevádzky (odčerpávanie banskej vody) sa ho podarilo spustiť až 9. februára 1724 po úpravách realizovaných J. E. Fischerom.

V novembri 1724 bola väčšina bane odvodnená. Čerpací stroj bol postavený na konečné náklady štátu 16.000 zlatých. V novembri 1723 vznikla v Novej Bani účastinná spoločnosť, ktorá si kládla za cieľ odvodniť miestne bane a ťažiť nich zlato a striebro. Dvorská komora prenajala na 5 rokov ohňový stroj, ktorý Izák Potter postavil (BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu. Rkp. 2021, s. 13). Hlavným podielnikom ťažiarstva bol cisárov osobný lekár rytier Garelli. Potter mal na starosti prevádzku čerpacieho stroja a jeho spoločník a neskôr švagor Jean Grill Costebadie bol splnomocneným riaditeľom ťažiarstva. Potter a Costebadie sa v Novej Bani v roku 1727 oženili s dcérami W. A. Deutgena, ktorý bol banským dozorcóm ťažiarstva (BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu. Rkp. 2021, s. 13). Z dobových správ o parnom stroji v Novej Bani vieme, že stroj poháňal tri piestové čerpadlá. Za minútu dosiahol priemerne 13 zdvihov a za 24 hodín dokázal vyčerpať až 45 000 vedier vody, t.j. 2300 m³ vody. Výkon novobanskej „ohňovej mašiny“ sa rovnal výkonu štyroch gáplov, ktoré poháňalo 64 koní (BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu. Rkp. 2021, s. 13). Jeho tri dlhé piestové čerpadlá vyťahovali vodu na úroveň Hronskej dedičnej štôlne. V roku 1727 začali raziť neďaleko Althandlu novú šachtu Karol a plánovala sa dokonca stavba druhého stroja za 20.000 zl.. Ťažiarstvo však bolo v strate a navyše Costebadie pred uplynutím prvých piatich rokov utiekol aj s pokladnicou ťažiarstva. To spolu s prevádzkovými problémami viedlo ku krachu tohto banského podnikania a štát s mestom prebrali väčšinu baní do vlastnej prevádzky (podľa: <http://althandel.sk/historia.html>). Ohňový stroj 23. júla 1729 o 8. hodine ráno definitívne zastavili na základe rozhodnutia odborníkov, ktorých do Novej Bane vyslal komorský gróf. V júli 1732 požiadalo o zapožičanie novobanského parného stroja na tri roky ťažiarstvo Nanebovzatia Panny Márie v Kyslej pri Hodruši. Presun stroja sa uskutočnil až v roku 1734, pričom jeho rozmontovaním a následným zmontovaním bol poverený Izák Potter. Po uplynutí tohto kontraktu bol ohňový stroj inštalovaný v banskoštiavnickej štôlni Pacher, kde sa nám jeho stopy strácajú (BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu. Rkp. 2021, s. 13).

Najstarší známy nákres strojovne šachty Althandel i samotného stroja z roku 1725 približuje strojovňu v rezopohľade ako trojpodlažnú stavbu s podkrovím sedlovej strechy, v ktorej interiéri sa na 1.NP nachádzalo kúrenisko s kotlom a valcom prechádzajúcim aj do úrovne 2.NP, pričom samotné vahadlá boli opreté o obvodový múr na 3. NP. Protihľý obvodový múr niesol komín. Jednotlivé podlažia stavby s trámovými stropmi spájali rebríkové schodiská. Zovňajšok stavby strojovne v čase funkčnosti stroja je známy z dvoch mapových vyobrazení. Kým staršie vyobrazenie znázorňuje strojovňu s akvaduktom na prívod vody z neďalekej nádrže a dvoma susediacimi gáplami, neskoršie schematické vyobrazenie na mape z roku 1781 už zachytáva len strojovňu a západnejší gápel. Na rozdiel od zachytenej valbovej strechy na pôdoryse zástavby je na pohľade znázornená sedlová strecha strojovne, s ktorou bol gápel dispozične prepojený. Podľa písomných prameňov sa nad vstupom do strojovne nachádzala kamenná doska s Potterovým menom a rokom 1722. Momentálne je z hmoty stavieb zachované len torzo, čiastočne plošne odkryté archeologickým výskumom. Základy strojovne boli odkryté a pozostávajú z kamenného muriva, pod vahadlom zosilneným, zvyškom kúreniska a odtokovým kanálom.

Realizovaný archeologický výskum určil aj jednotlivé vývojové etapy strojovne (podľa: BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu. 2021, s. 48, Rkp., nepublikované):

1. etapa - koncom 17. až začiatkom 18. stor.: bol upravovaný priestor v okolí ústia šachty Althandel,
2. etapa - pred rokom 1722: výstavba strojovne
3. etapa - 20. roky 18. stor.: fungovanie parného stroja, počas ktorých bol upravovaný kanál a vznikali stavby na západnej strane strojovne,
4. etapa - 30. roky 18. stor.: zaniká primárna funkcia kúreniska a vyplňuje sa jeho priestor, niekedy v tomto čase dochádza ku kolapsu kanálu a postupnému zániku stavieb (druhá polovica 18. stor. – začiatok 19. stor.),
5. etapa – polovica 19. stor.: dochádza k úprave úrovne nad kúreniskom a výstavbe technickej budovy v interiéri bývalej strojovne, túto stavbu pôdorysne zachytáva mapa z doby okolo roku 1863, predpokladaný rozmer stavby je 7,2 x 5 m
6. etapa – 60. roky 19. stor.: predstavuje relatívne krátku etapu, kedy dochádza ku kolapsu severného múru strojovne a zániku technickej budovy
7. etapa - záver 19. stor.: charakterizuje zanikanie okolitých objektov a erózia múrov strojovne, s tým súvisí aj zanášanie priestoru banskou haldou a ďalšie erózne procesy, počas ktorých sa okolitý priestor pretváral do súčasnej podoby,

8. etapa – začiatok 20. stor: mladší zásah v podobe odpadového areálu.

Objekt strojovne mal podľa výsledkov archeologického výskumu dĺžku 14,6 a šírku 7,7 m. Vnútorný priestor mal úpravu udupaných podláh vysypaných drobným kamením. *Kúrenisko pozostáva z ústia vyloženého opracovanými blokmi, tehlového múru a kamennej obvodovej podlahy podopierajúcej prístupové drevené schodisko* (BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. *Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu*. Rkp. 2021, s. 45). Na južnom líci obvodového múru bolo identifikované lôžko pravdepodobne po drevenej stavbe napojenej z vonkajšej strany na kamennú budovu strojovne. Pravdepodobne išlo o pozostatok drevenej šachtovej budovy (BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. *Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu*. Rkp. 2021, s. 21). „*Sekundárne začiatkom 19. stor. bola postavená technická budova v priestore niekdajšej strojovne s využitím pôvodných kamenných blokov a relatívne kompaktného južného múru strojovne, ktorý pre ňu splňal totožnú funkciu. Ako stavebnú úroveň využili práve pozostatky kúreniska, na ktoré navrhli jemnú planírku, ktorá predstavovala vnútornú podlahu budovy. Doklady kachlíc, technického skla ako aj keramiky naznačujú možnú výrobu. Tu sa naskytá otázka do akej miery mohlo byť sekundárne využité kúrenisko pre tieto účely, zodpovedať to s určitosťou na základe predchádzajúcich výskumov nevieme. S istotou vieme povedať, že v danom priestore pretrvávala banská činnosť, a tak uvedená stavba mohla plniť funkcie s nimi spojené, čo by dokladal aj nález banského gombíka či technického skla alebo keramiky. V budove sa pravdepodobne nachádzala kachľová pec, a to v jej SV kúte. Zánik stavby môže súvisieť s prepadnutím severného múru, ktorý musel porušiť severnú stenu.*“ (BELJAK PAŽINOVÁ, Noémi. *Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu*. Rkp. 2021, s. 47)

Štôlna Tag vznikla pred r. 1798, kedy je doložená na historických mapách a slúžila ako pomocná dopravná štôlna pre Althandel šachtu. Štôlna Tag bola s vlastnou šachtou Althandel v podzemí prepojená štôlnou (podľa zachovaných historických máp) na prvom banskom obzore prostredníctvom štôlne Jána Evanjelistu (na historických mapách označená ako Johannes Evangelist stollen – obr. 11, 12 na str. 21, obr. 14 na str. 22, obr. 15 na str. 23, obr. 17, 18 na str. 24, obr. 19 na str. 25, obr. 1 na str. 66, obr. 2 na str. 67, obr. 3 na str. 68 Podkladu). Štôlna nebola v hornine hĺbená ručne kresaním, ale už razená za použitia pušného prachu v rastlej skale a je dokladom zmeny technologického postupu v ťažbe hornín. Dĺžka štôlne od vstupného portálu je cca. 78,3 m (dĺžka bola určená pomocou vykreslenia priebehu štôlne nástrojmi GIS), na konci sa zatáča doprava a končí úpadnicou. Úpadnica je momentálne neprístupná z bezpečnostných dôvodov. Portál štôlne bol v priebehu 20. storočia výrazne poškodený. Novovo vybudovaný bol v r. 2012 občianskym združením Althandel a zároveň bola osadená aj mreža a informačná tabuľa pred ústím štôlne (súčasť banského náučného chodníka otvoreného v r. 2019). Za portálom prechádza ústie štôlne plynulo vo forme zaklenutej chodby. Začiatok štôlne je spevnený nasucho kladenou kamennou obmurovkou segmentovo zaklenutou.

Pamiatková hodnota vyhlasovanej veci:

Zaniknutá strojovňa, zaniknutá šachta a štôlna Tag v Novej Bani ako súbor tvoriaci areál bývalej šachty Althandel svojim situovaním, vzájomným konštrukčným a technologickým prepojením, stavebno-konštrukčným riešením, architektonickým, remeselným a technickým prevedením, archeologickým potenciálom lokality, definovanými pamiatkovými hodnotami, ktoré vykazujú ako súbor objektov, v spojení so spoločenským záujmom na zachovaní vecí, napĺňajú stanovené kritéria pre vyhlásenie veci za národnú kultúrnu pamiatku.

Šachta s areálom Althandel tvorená samotnou zaniknutou šachtou Althandel, zaniknutou strojovňou (archeologické nálezisko) a pomocnou štôlnou Tag, s ktorou je šachta prepojená v podzemí štôlnou Jána Evanjelistu je nositeľom súboru pamiatkových hodnôt:

Hodnota historická: Z historického pohľadu je šachta Althandel významným banským dielom v Novobanskom baníckom revíre. Bola najdlhšie využívanou ťažnou a čerpacou šachtou v katastri v 16. - 19.storočí. Štôlna Tag bola novšou súčasťou banského diela a slúžila ako pomocné banské dielo, dokladá teda spôsob ťažby na konci 18. storočia a začiatku 19. storočia. Atmosférický parný stroj spustený v roku 1722 na šachte Althandel bol prvým parným strojom v baníctve mimo Veľkej Británie. Zachované zvyšky budovy strojovne sú preto unikátnym dokladom účelovej architektúry určenej pre ranú parnú technológiu. Na

projekte prestavby budovy strojovne sa pravdepodobne podieľal aj významný barokový architekt J. E. Fischer von Erlach, ktorý projektoval aj mnoho významných stavieb v Habsburskej monarchii.

Hodnota spoločenská: Mesto Nová Baňa a Banskobystrický kraj prejavili záujem v spolupráci s občianskymi združeniami a miestnymi obyvateľmi o zachovanie a prezentovanie archeologicky skúmanej strojovne atmosférického parného stroja v podobe in situ a formou špecializovaného múzea.

Hodnota technická: Prvýkrát mimo územia Veľkej Británie bol v Novej Bani na šachte Althandel v banskej praxi použitý „Potterov ohňový stroj“ - atmosférický parný stroj Newcomenovej konštrukcie. Z dobových správ o parnom stroji v Novej Bani vieme, že stroj poháňal tri piestové čerpadlá. Za minútu dosiahol priemerne 13 zdvihov a za 24 hodín dokázal vyčerpať až 45 000 vedier vody, t.j. 2300 m³ vody. Výkon novobanského stroja sa rovnal výkonu štyroch gáplov, ktoré poháňalo 64 koní. Ide o významné prvenstvo v rámci kontinentálnej Európy, ktoré predurčilo výrazný technologický skok. Zachované, archeologicky skúmané torzo strojovne je dokladom technických a konštrukčných vymožeností danej doby v rámci banskej špecializácie. Štôľňa Tag je dokladom historických banských postupov ťažby v špecifickom období novoveku ako aj dokladom stavebno-konštrukčných a technických riešení razenia banských štôľní.

Hodnota krajinná: Banské diela výraznou mierou zasahovali do krajiny špecifickým pretváraním terénu a formovaním krajinného reliéfu. Vznikala tak špecifická kultúrna montánna krajina. Areál šachty bol uceleným fungujúcim mechanizmom, ktorý obsahoval niekoľko technologicky previazaných objektov, v danom prípade jednoznačne a na povrchu identifikovateľných objektov archeologicky skúmanej zaniknutej strojovne, t.č. zapečateného vstupu do zaniknutej šachty Althandel a priamo so šachtou previazanej štôľne Tag. Tag slúžila ako pomocné technické dielo pre prevádzku šachty Althandel, na dopravné účely, vetranie, ako náhradný prístup, únikový východ a s vlastnou materskou šachtou Althandel bola previazaná na prvom banskom obvode štôľňou Jána Evanjelistu. V susedstve archeologicky skúmanej t.č. zaniknutej strojovne už dávnejšie pred jej výstavbou stáli pravdepodobne dva gáple, jeden čerpací a druhý ťažný, využívajúce k pohonu čerpadiel kone, pričom o prísun vody do strojovne sa pričínal akvadukt, znázornený na mape z doby okolo roku 1729. Sústava existujúcich, t.č. preskúmaných archeologizovaných a súčasne aj potenciálnych (gápel) objektov je významná ako z pohľadu banskej krajiny tak aj z pohľadu technologických súvislostí medzi jednotlivými objektami.

Hodnota architektonická: Vďaka zachovanému najstaršiemu nákrešu je strojovňa dokladom dobovej architektúry technického diela. Nákras strojovne i samotného stroja z roku 1725 približuje strojovňu v rezopohľade ako trojpodlažnú stavbu s podkrovím sedlovej strechy, v ktorej interiéri sa na 1.NP nachádzalo kúrenisko s piestom prechádzajúcim aj do úrovne 2.NP, pričom samotné vahadlá boli opreté o obvodový múr na 3. NP. Protiahly obvodový múr niesol komín. Jednotlivé podlažia stavby s trámovými stropmi spájali rebríkové schodiská. Zovňajšok stavby strojovne v čase funkčnosti stroja je známy z dvoch mapových vyobrazení. Kým staršie vyobrazenie znázorňuje strojovňu s akvaduktom na prívod vody z neďalekej nádrže a dvoma susediacimi gáplami, neskoršie schematické vyobrazenie na mape z roku 1781 už zachytáva len strojovňu a západnejší gápel. Na rozdiel od zachytenej valbovej strechy na pôdoryse zástavby je na pohľade znázornená sedlová strecha strojovne, s ktorou bol gápel dispozične prepojený. Podľa písomných prameňov sa nad vstupom do strojovne nachádzala kamenná doska s Potterovým menom a rokom 1722. Z hmoty stavby je t.č. zachované len torzo, čiastočne plošne odkryté archeologickým výskumom. Základy do t.č. preskúmanej časti strojovne pozostávajú z kamenného muriva, pod vahadlom zosilneným, zvyškom kúreniska a odtokovým kanálom.

Hodnota vedecká: Zaniknutá strojovňa ako archeologická lokalita má vedecký potenciál v segmentoch výskumu montánnej archeológie a vývoja banskej techniky.

Hodnota jedinečnosti a autenticity: Areál šachty Althandel tvorený zaniknutou šachtou Althandel, zaniknutou strojovňou (archeologické nálezisko) a pomocnou štôľňou Tag predstavuje jedinečný, autenticky zachovaný súbor objektov, dokladajúcich prelomovú etapu vo vývoji banskej techniky. Archeologicky skúmané torzo strojovne Potterovho stroja sa nachádza in situ, v pôvodných historických, technických a nálezových súvislostiach, bezprostredne vedľa ústia materskej dobývacej šachty Althandel. Potterov stroj predstavoval v čase svojej konštrukcie unikát v banskej technológii čerpania podzemnej vody a bol prvým parným strojom svojho druhu, zostrojeným na území kontinentálnej Európy, a to samotným konštruktérom Potterom. Zachovaná strojovňa Potterovho stroja ako súčasť areálu šachty Althandel je dokladom nielen vývoja banskej techniky ako takej, ale súčasne dokladom významu a bohatstva sídla v minulosti.

Ministerstvo sa v rámci preskúmania napadnutého rozhodnutia zaoberalo aj argumentáciou Pamiatkového úradu v časti „Odôvodnenie“, kde sa na str. 6 – 10 vyporiadať s námietkami účastníkov konania.

K námietke účastníka konania RNDr. Emil Ďuroviča na str. 8-9 rozhodnutia v časti Odôvodnenie Pamiatkový úrad uviedol: „K námietke účastníka konania, RNDr. Emil Ďuroviča ohľadom vplyvu vyhlásenia archeologického náleziska – zaniknutej šachty Althandel s areálom na výstavbu verejnej splaškovej kanalizácie na Mariánskej ul. správny orgán uvádza, že podľa kópie rozhodnutia o povolení stavby „Rozšírenia verejnej kanalizácie Nová Baňa – ul. Mariánska a časť ul. Banícka“, ktoré vydal Okresný úrad Žarnovica, Odbor starostlivosti o životné prostredie, pod č. OU-ZC-OSZP/2020/001348-MD VP 24/2020 dňa 7. 12. 2020 (ďalej len „stavebné povolenie“), poskytnutej správnomu orgánu na základe žiadosti o súčinnosť od Mesta Nová Baňa, vyplýva, že predmetný projekt rozšírenia verejnej splaškovej kanalizácie má byť realizovaný na verejných priestoroch – miestnych komunikáciách vo vlastníctve Mesta Nová Baňa a to na pozemkoch – parcelách, ktoré nie sú predmetom vyhlásenia za kultúrnu pamiatku t. j. nie sú zahrnuté do rozsahu archeologického náleziska zaniknutej šachty s areálom ako navrhovanej kultúrnej pamiatky, s výnimkou parc. CKN č. 419/1 (cestná komunikácia), ktorá je predmetom vyhlásenia za národnú kultúrnu pamiatku, keďže sa na jej časti nachádza zaniknutá strojovňa šachty a to v rozsahu predpokladaného pokračovania už odkrytých murovaných konštrukcií, ktoré sa v prevažnej väčšine svojho rozsahu nachádzajú na susednej parcele CKN č. 553. Z predmetného stavebného povolenia nevyplýva, že by bol v konaní o povolení stavby medzi dotknuté orgány zahrnutý príslušný krajský pamiatkový úrad, i keď výsledky archeologického výskumu – nález strojovne Potterovho stroja na susednej parcele boli známe, vec však v čase vydania stavebného povolenia nebola pamiatkovým fondom. Podľa § 30 ods. 4 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu (pamiatkový zákon) záväzné stanovisko krajského pamiatkového úradu sa vyžaduje ku všetkým rozhodnutiam iných štátnych orgánov a orgánov územnej samosprávy, ktorými môžu byť dotknuté záujmy chránené pamiatkovým zákonom. Orgán štátnej správy a orgán územnej samosprávy, ktorý vedie konanie, v ktorom môžu byť dotknuté záujmy ochrany pamiatkového fondu, môže vo veci samej rozhodnúť až po doručení právoplatného rozhodnutia alebo záväzného stanoviska orgánu štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu t. j. príslušného krajského pamiatkového úradu. Bez ohľadu na túto skutočnosť, krajský pamiatkový úrad môže v zmysle § 35 ods. 7 pamiatkového zákona z vlastného podnetu rozhodnúť o vykonaní archeologického výskumu ako predstihového výskumu (vykonáva sa pred začiatkom obnovy, stavebnej činnosti alebo inej hospodárskej činnosti s cieľom zistiť a preskúmať pamiatkové hodnoty, výskyt vecí pamiatkovej hodnoty alebo archeologických nálezov) alebo ako záchranného výskumu (vykonáva sa pri stavebnej činnosti alebo inej hospodárskej činnosti s cieľom zachrániť nájdené veci pamiatkovej hodnoty), teda záchranný výskum by sa musel vykonať po nájdení prípadného nálezu počas stavebnej činnosti budovania kanalizácie. Na základe právoplatného stavebného povolenia je možné stavbu realizovať a nemá na ňu vplyv vyhlásenie zaniknutej šachty s areálom za národnú kultúrnu pamiatku. Pokiaľ počas realizácie stavebných prác dôjde k odkrytiu nálezu, je stavebník povinný ohlásiť nález príslušnému krajskému pamiatkovému úradu, ktorý podľa pamiatkového zákona rozhodne o nakladaní s nálezom a môže rozhodnúť aj o vykonaní archeologického výskumu. Takáto situácia však môže nastať bez ohľadu na predmet vyhlásenia za kultúrnu pamiatku a pamiatkový zákon aj zákon o výstavbe (§ 14 zákona č. 201/2022 Z. z. o výstavbe) na neočakávaný nález pri akejkoľvek stavebnej činnosti pamätajú z pohľadu verejného záujmu na ochrane kultúrneho dedičstva. V zmysle stavebného povolenia na rozšírenie vodnej stavby – kanalizácie na ul. Mariánskej a časti Baníckej ul. v Novej Bani sa mala táto vodná stavba uskutočniť v termíne do konca decembra 2022. Pokiaľ sa stavba kanalizácie neuskutočnila a stavebné povolenie stratilo platnosť, bude potrebné predĺžiť jeho platnosť alebo vydať nové stavebné povolenie, musí si orgán príslušný na vydanie stavebného povolenia s ohľadom na zmenenú právnu situáciu – existenciu archeologického náleziska resp. vyhlásenej kultúrnej pamiatky vyžiadať stanovisko resp. rozhodnutie krajského pamiatkového úradu, keďže začatím konania o vyhlásení za kultúrnu pamiatku sa vec stáva súčasťou pamiatkového fondu, alebo o predloženie takéhoto rozhodnutia požiadava stavebníka. Podmienkou vydania stavebného povolenia bude realizácia archeologického výskumu – sondážne overenie v časti cestnej komunikácie, v ktorej sa predpokladané archeologické nálezisko nachádza, príp. dohľad archeológa počas zemných prác, tak ako individuálnym rozhodnutím stanoví príslušný krajský pamiatkový úrad. V stavebnom konaní krajský pamiatkový úrad bude v zmysle pamiatkového zákona uplatňovať verejný záujem na ochrane kultúrneho dedičstva, pamiatkových hodnôt kultúrnej pamiatky a v tomto prípade archeologického potenciálu archeologického náleziska v dotknutom území, ktoré môže byť dotknuté zemnými prácami budovanej kanalizácie.“

V súvislosti s argumentáciou Pamiatkového úradu k námietke účastníka konania vo vzťahu k vydanému stavebnému povoleniu „Rozšírenie verejnej kanalizácie Nová Baňa – ul. Mariánska a časť ul. Banická“, ktoré vydal Okresný úrad Žarnovica, Odbor starostlivosti o životné prostredie, pod č. OU-ZC-OSZP/2020/001348-MD VP 24/2020 dňa 7. 12. 2020 Ministerstvo uvádza, že predmetom napadnutého rozhodnutia je konanie vo veci vyhlásenia Šachty zaniknutej (Althandel) s areálom. Pamiatkový úrad v časti „Odôvodnenie“ pri vyporiadavaní sa s námietkou účastníka konania obsiahlym spôsobom určoval procesné postupy, o ktorých je vecne a miestne príslušný rozhodovať KPÚ a nie sú predmetom tohto správneho konania. Pamiatkový úrad súčasne v napadnutom rozhodnutí prejedlikoval závery vo vzťahu k nožnej obnove NKP, a to bez znalosti stavebného alebo akéhokoľvek iného zámeru obnovy, či úpravy nehnuteľnosti.

K námietke účastníka konania, RNDr. Emila Ďuroviča, že na parc. CKN 545/3, 545/1, 548/1, 548/5 sa nenachádza žiadny z objektov vyhlasovaných za kultúrnu pamiatku a k námietke účastníkov konania, Ing. Juraja Krištofa a Mgr. Zuzany Krištofovej, že na parc. CKN č. 548/1 sa nenachádzajú súčasti Potterovho stroja alebo gápla, t. j. archeologické nálezy sa na danom pozemku nenachádzajú ani do neho nezasahujú a predmetný pozemok bol stavebne upravený v minulosti – zarovnaný ako príprava pre budúcu výstavbu rodinného domu, Pamiatkový úrad uviedol jednak, že „na všetkých predmetných pozemkoch zahrnutých do rozsahu navrhovanej kultúrnej pamiatky sa buď nachádzajú archeologické nálezy – pozostatky strojovne odkryté realizovaným archeologickým výskumom, alebo sa na nich predpokladajú ďalšie pozostatky a možné archeologické nálezy a nálezové situácie súvisiace s činnosťou zaniknutej šachty Althandel.“ Súčasne Pamiatkový úrad uvádza, že „Keďže archeologický výskum nebol realizovaný na celej lokalite a na všetkých týchto pozemkoch (bol obmedzený na pozemky vo vlastníctve Mesta Nová Baňa) hmotné archeologické nálezy na nich nie sú nateraz preukázateľne odkryté, avšak existuje v súvislosti s predmetom odkrytých pozostatkov strojovne šachty vysoký predpoklad k tomu (na základe nedeštruktívnych výskumných metód), že sa aj na týchto pozemkoch ako pozostatkoch banskej haldy nachádzajú archeologické nálezy, predovšetkým hnutelného charakteru.“ Pamiatkový úrad ďalej konštatuje, že „Areál zaniknutej šachty vrátane banskej haldy slúži ako archeologický depot s významným vedeckým (archeologickým potenciálom). Vo verejnom záujme je nutné stanoviť legislatívnu ochranu tohto významného archeologického náleziska jeho vyhlásením za kultúrnu pamiatku. Konkrétne archeologické nálezy môžu byť preukázané až prípadným archeologickým výskumom.“

Ministerstvo v spojitosti s predmetnou argumentáciou Pamiatkového úradu konštatuje, že odôvodnenie existencie pamiatkových hodnôt na pozemku parc. č. 548/1 je zmätočné a bez vecnej argumentačnej opory. Pamiatkový úrad v odôvodnení napadnutého rozhodnutia najskôr uvádza, že „na všetkých predmetných pozemkoch zahrnutých do rozsahu navrhovanej kultúrnej pamiatky sa buď nachádzajú archeologické nálezy – pozostatky strojovne odkryté realizovaným archeologickým výskumom, alebo sa na nich predpokladajú ďalšie pozostatky, následne uvádza, že „archeologický výskum nebol realizovaný na celej lokalite“, pričom priznáva, že „hmotné archeologické nálezy na nich nie sú nateraz preukázateľne odkryté, avšak existuje vysoký predpoklad (na základe nedeštruktívnych výskumných metód), že sa aj na týchto pozemkoch ako pozostatkoch banskej haldy nachádzajú archeologické nálezy.“

Ministerstvo v tejto súvislosti konštatuje, že pri preukazovaní prítomnosti archeologických nálezov na predmetnej parcele č. 548/1 Pamiatkový úrad ich prítomnosť žiadnym exaktným deštruktívnym, ani nedeštruktívnym spôsobom nepreukázal, pričom sa odvoláva na vysoký predpoklad ich výskytu na základe nedeštruktívnych metód, ktoré však nevykonal, resp. realizáciu nepreukazuje ani v rámci použitej literatúry alebo použitej dokumentácie k Podkladu. Z Podkladu je zřejmé, že metódami archeologického bádania (deštruktívnymi a nedeštruktívnymi) bol skúmaný len pozemok na parcele č. 553.

Súčasne Ministerstvo uvádza, že v zmysle ust. § 15 ods. 1. pamiatkového zákona je predmetom tohto konania vyhlásenie **nehnuteľnej** NKP.

K námietke účastníkov konania Ing. Juraja Krištofa a Mgr. Zuzany Krištofovej, ktorý svoje námietky podali spoločným podaním Pamiatkový úrad v časti Odôvodnenie na str. 8-9 rozhodnutia uviedol: „K námietke účastníkov konania, Ing. Juraja Krištofa a Mgr. Zuzany Krištofovej v súvislosti so zámerom realizácie stavby rodinného domu na pozemku parc. CKN č. 548/1 a kladnému stanovisku Mesta Nová Baňa správny orgán uvádza, že na základe kópie záväzného stanoviska Mesta Nová Baňa označeného ako „Odpoveď: Žiadosť o vydanie záväzného stanoviska v zmysle zákona 200/2002 Z. z. o územnom plánovaní“ zo dňa 21. 5. 2024, ktorá bola správnemu orgánu poskytnutá od Mesta Nová Baňa na základe žiadosti o súčinnosť, je nutné konštatovať, že

záväzné stanovisko sa týka iba súhlasu predloženého stavebného zámeru s regulatívami územného plánovania – územného plánu mesta a nenahrádza stavebné povolenie, ktoré k danej stavbe nebolo a nie je ani v súčasnosti vydané. Na tomto mieste správny orgán považuje za dôležité uviesť, že záväzné stanovisko Mesta Nová Baňa bolo vydané dňa 21. 5. 2024, t. j. deň po doručení oznámenia o začatí správneho konania vo veci vyhlásenia zaniknutej šachty Althandel s areálom za národnú kultúrnu pamiatku Mestu Nová Baňa v období, kedy správne konanie vo veci už bolo začaté. Informáciu o začatí konania vo veci vyhlásenia za kultúrnu pamiatku však záväzné stanovisko neobsahuje. Záväzné stanovisko sa vzťahuje k posúdeniu súladu predloženého projektu novostavby rodinného domu s územným plánom mesta, v ktorom Mesto Nová Baňa konštatuje, že novostavba „...nie je v rozpore s verejnými záujmami chránenými stavebným zákonom, najmä s cieľmi a zámermi územného plánovania, nenachádza sa v žiadnom ochrannom alebo bezpečnostnom pásme a ani v hranici zosuvnom či inundačnom území“. Záväzné stanovisko ďalej uvádza, že „stavba podlieha vydaniu príslušných povolení stavebným úradom na základe kladných vyjadrení kompetentných orgánov a organizácií podľa príslušnej legislatívy“. Správny orgán konštatuje, že vo vzťahu ku konaniu o vyhlásení veci za kultúrnu pamiatku nie je predmetné kladné záväzné stanovisko Mesta Nová Baňa k plánovanej realizácii novostavby rodinného domu relevantné. Rozhodnutie o povolení stavby (stavebné povolenie) bude možné získať až po kladnom stanovisku resp. rozhodnutí príslušného krajského pamiatkového úradu, nakoľko novostavba rodinného domu je plánovaná na pozemku, na ktorom sa nachádza archeologické nálezisko, ktoré je začatím konania o vyhlásení za kultúrnu pamiatku (dňa 20. 5. 2024) pamiatkovým fondom a vzťahuje sa naň pamiatkový zákon.“

Pamiatkový úrad v rozhodnutí na str. 9 zamietol námietky účastníka konania Ing. Juraja Krištofa a Mgr. Zuzany Krištofovej, ktorý vo svojom spoločnom podaní poukazovali na kladné záväzné stanovisko Mesta Nová Baňa zo dňa 21. 5.2024 k zámeru výstavby rodinného domu s odôvodnením, že Pamiatkový úrad začal konanie o vyhlásení NKP dňa 20. 5. 2024. Ministerstvo sa k pochybeniu Pamiatkového úradu pri výpočte dátumu začatia konania vyjadrilo vyššie, a to na str. 10 Odôvodnenia tohto rozhodnutia. V priamej nadväznosti na vyššie uvedené pochybenie Pamiatkový úrad pochybil aj v argumentácii voči námietkam účastníkov konania, na ktoré neprihliadol a neakceptoval ich práve s prihliadnutím na dátum doručenia Oznámenia o začatí konania. Ministerstvo ďalej konštatuje, že Pamiatkový úrad neprihliadol a nevyporiadal sa ani s námietkou účastníkov konania, v zmysle ktorej je predmetné územie v platnom a záväznom Územnom pláne mesta Nová Baňa určené na výstavbu rodinných domov. Pamiatkový úrad pri argumentácii voči námietkam účastníkov konania v spojitosti so záväzným stanoviskom určoval procesný postup, o ktorom je vecne a miestne príslušný rozhodovať KPÚ a nie sú predmetom tohto správneho konania. Pamiatkový úrad v spojitosti so záväzným stanoviskom ďalej v napadnutom rozhodnutí prejedlikoval závery bez znalosti projektovej dokumentácie k zámeru výstavby.

K námietke účastníčky konania Ing. Michaely Muchovej Pamiatkový úrad na str. 10 Odôvodnenia napadnutého rozhodnutia uviedol, *„že existencia kultúrnej pamiatky nemá vplyv na vlastnícke práva, jedinou podmienkou pri predaji nehnuteľnosti, ktorá je kultúrnou pamiatkou je ponúknuť ju prednostne na kúpu štátu zastúpeného Ministerstvom kultúry SR v zmysle § 23 pamiatkového zákona (predkupné právo štátu na kúpu kultúrnej pamiatky).“* Ministerstvo v spojitosti s uvedenou argumentáciou Pamiatkového úradu konštatuje, že Pamiatkový úrad nedostatočne poučil účastníka konania. Na vlastníka NKP sa vzťahujú presne vymedzené práva a povinnosti, ktoré určuje ust. § 28 pamiatkového zákona a súčasne pamiatkový zákon v ust. § 34 určuje aj podmienky pomoci štátu a obce vlastníkom NKP, ktorými sú povinnosti vlastníka NKP vyvážené právami, ktoré im vyplývajú z pamiatkového zákona.

Odvolanie voči rozhodnutiu Pamiatkového úradu podali účastníci konania: Mesto Nová Baňa a vlastníci dotknutých nehnuteľností: Ing. Juraj Krištof a Mgr. Zuzana Krištofová spoločným podaním a ďalší vlastníci RNDr. Emil Ďurovič.

Ministerstvo ako odvolací orgán sa na základe vyššie uvedených skutočností rozhodlo vyhovieť námietkam účastníkov konania, ktoré uviedli vo svojich odvolaniach voči napadnutému rozhodnutiu. Námietky účastníkov konania v odvolaniach boli obsahovo zhodné s námietkami vznesenými pred vydaním napadnutého rozhodnutia. Ministerstvo sa preto týmito námietkami v rozhodnutí o odvolaní už osobitne nezaoberalo.

Účastníkom konania bolo verejnou vyhláškou č. MK 5982/2025-211/18621 zo dňa 12. 11. 2025 doručené upozornenie na možnosť na nahliadnutie do spisového materiálu pred vydaním rozhodnutia o odvolaní, na základe ktorého sa mohli dňa 14. 01. 2026 dostaviť k nahliadnutiu do spisu do budovy Ministerstva. Toto upozornenie bolo účastníkom konania riadne doručené verejnou vyhláškou. Verejná vyhláška bola v meste Nová Baňa vyvesená dňa 21. 11. 2025 a zvesená dňa 09. 12. 2025, t.j. posledným dňom vyvesenia a teda dňom doručenia bol 09.12.2025. Účastníci konania, primátor mesta Nová Baňa a vlastníci parcely reg. C KN č. 548/1 v k.ú. Nová Baňa Ing. Juraj Krištof a Mgr. Zuzana Krištofová túto zákonnú možnosť v stanovenom termíne využili. Z nahliadnutia do spisu bol spísaný záznam č. MK-470/2026-211/417 zo dňa 14. 01. 2026. Obec Nová Baňa uviedla, že informácie k šachte Althandel boli zverejnené v obecných novinách, ktoré vyšli v marci v roku 2025. Primátor mesta upozornil na realizáciu spoločného projektu s Banskobystrickým samosprávnym krajom a to od roku 2020, ktorý sa týka rekonštrukcie Potterovho stroja na základe výsledkov archeologického výskumu „in situ“. Práce prebiehajú od jesene 2025, archeologickým výskumom sa bude odkrývať štvrtý roh stavby. Stavba bude celá zakonzervovaná, prestrešená a vznikne vonkajšia expozícia, oproti vznikne vnútorná expozícia s témou čerpanie banskej vody prvýkrát v Európe. Realizácia projektu bude ukončená v roku 2027. Vlastníci pozemku na parcele registra C KN č. 548/1 uviedli, že nemajú ďalší podkladový materiál na doplnenie a trvajú na skutočnostiach, ktoré doteraz uviedli a ktoré sú obsahom príslušného spisového materiálu. Mesto Nová Baňa uviedlo, že v roku 2022 pri zmenách a doplnkoch územného plánu z roku 2014 príslušný Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica napriek tomu, že bol oslovený ako dotknutý orgán, sa nevyjadril k skutočnosti, že by príslušný stavebný pozemok, na ktorom sa nachádza Šachta zaniknutá s areálom (šachta Althandel) na Mariánskej ul. by nemal byť stavebným pozemkom kvôli pamiatkovým hodnotám.

Na základe hore uvedených skutočností a správnych úvah rozhodol odvolací orgán tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia.

Poučenie

Proti tomuto rozhodnutiu sa podľa § 59 ods. 4 správneho poriadku nemožno odvolať. Podľa § 52 ods. 1 správneho poriadku rozhodnutie, proti ktorému sa nemožno odvolať, je právoplatné. Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom

Ing. Mgr. Peter Lukáč
generálny riaditeľ sekcie kultúrneho
dedičstva a štátneho jazyka

Verejná vyhláška – rozhodnutie Ministerstva kultúry SR č. MK-470/2026-211/6844 zo dňa 25.03.2026 o odvolaní proti rozhodnutiu Pamiatkového úradu č. Z-PUSR-085294/2024 zo dňa 23. 10. 2024 sa doručí:

1. Mesto Nová Baňa, Námestie Slobody č. 1, 968 01 Nová Baňa
2. Mesto Nová Baňa, Námestie Slobody č. 1, 968 01 Nová Baňa – doručenie formou verejnej vyhlášky
3. Ministerstvo kultúry SR – Úradná tabuľa
4. Na webovom sídle Ministerstva kultúry SR – www.culture.gov.sk
5. Centrálnej úradnej elektronickej tabuli – www.slovensko.sk
6. Ministerstvo kultúry, sekcia kultúrneho dedičstva a štátneho jazyka – na založenie do spisu

VEREJNÁ VYHLÁŠKA

Rozhodnutie Ministerstva o odvolaní proti rozhodnutiu Pamiatkového úradu SR č. Z-PUSR-070538/2024 (č. spisu S-PUSR-010123/2024) zo dňa 3. 9. 2024, ktorým odvolací orgán zmenil rozhodnutie o vyhlásení Šachty zaniknutej s areálom (šachta Althandel) na Mariánskej ul. v Novej Bani, okr. Žarnovica, v rozsahu: šachta zaniknutá (archeologické nálezisko) na parcelách reg. C-KN č. 550, 551, 552, 553, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5, strojovňa zaniknutá (archeologické nálezisko) na parcelách reg. C-KN 553, 419/1, štôlna (štôlna Tag) na parcelách reg. C-KN 622, 6824/1 k.ú. Nová Baňa za národnú kultúrnu pamiatku tak, že rozhodlo o vyhlásení Šachty zaniknutej s areálom (šachta Althandel) na Mariánskej ul. v Novej Bani, a to v rozsahu: šachta zaniknutá na parcele č. 553 registra C KN, strojovňa zaniknutá (archeologická lokalita) na parcele č. 552, 553, 419/1 registra C KN (parcely 419/1 v rozsahu zachovaných archeologizovaných zvyškov strojovne), štôlna Tag (v rozsahu portálu štôlne) na parcele č. 622 registra CKN v k. ú. Nová Baňa za národnú kultúrnu pamiatku a zamietlo vyhlásenie Šachty zaniknutej s areálom (šachta Althandel) na Mariánskej ul. v Novej Bani, a to v rozsahu pozemkov na parcelách č. 550, 551, 554, 545/3, 545/4, 548/1, 548/5, 6824/1 registra C KN, k. ú. Nová Baňa a parcele č. 1411/9 registra E KN, k. ú. Nová Baňa za národnú kultúrnu pamiatku sa v zmysle ust. § 26 ods. 2 správneho poriadku a s poukazom na ust. § 3 ods. 2 a § 33 ods. 2 zákona doručuje touto verejnou vyhláškou, ktorá sa vyvesí na úradnej tabuli správneho orgánu – Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a Mestského úradu Nová Baňa. Pätnásty deň vyvesenia je dňom doručenia.

Vyvesené dňa:.....

Zvesené dňa:

Potvrdené dňa:

Pečiatka a podpis:.....